Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 163 (16686) | 1984 оной июлиин 17, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

...ҮСХЭЛШЭДЫЕ ДЭМЖЭН

...дай АССР-эй Верховно Соведэй сесси КПСС-эй ...апрелиин (1984 он) Пленумэй, СССР-эй арбан нэ... зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин ...эринүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секре... ...ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүү... ...үхэр К. У. Черненкын тэндэ хэлэһэн үгэнүүдэй ...бэелүүлхэ зорилгонуудаа тодорхойлһон байна. ...эн районно, сельскэ, сомоной, поселково Сове... ...сессинүүд дээрэ депутадууд ажал ябуулгаяа саа... ...яажа һайжаруулха, промышленна болон хүдөө ...продукци гүрэндэ худалдаха, хүн зониие ханга... ...ые амжалтатайгаар бэелүүлхэ асуудалые дэлгэ... ...р зүбшэн хэлсээ. Һүүлэй үедэ Соведүүдэй ажал ...а эдэбхижүүлһэн тухай КПСС-эй ЦК-гай Полит... заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

...республика доторнай тон харюусалгатай хаһа — ...ээл бэлэдхэлгэ эхилэнхэй. Арадай депутадуудай ...Соведүүд өөрынгөө эрхэ түлөөлэлгые бэелүүлэн, ...малай ээлжээтэ үбэлжэлгые түгэс бэлэдхэлтэй... ...ха, тэжээл бэлэдхэлгын кампаниие тон эмхитэй... ...эргэхэ уялгатай. Энээниие хараадаа абаи, пред... ...организаци, эмхи зургаануудай коллективүүдые, ...э шадаха хүн зониие тэжээл бэлэдхэлгэдэ ха... ...а талаар Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, ...н районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй ...һайн һайхан үүсхэл гаргаба. Эдэ нютагай Сове... ...ажалшадай үүсхэлые КПСС-эй обком, республи... ...нистрнүүдэй Совет һайшаагаад, үбһэ тэжээл саг ...айн шанартайгаар бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хаа ...хүн зониие олоор хабаадуулхыень КПСС-эй ...муудые, арадай депутадуудай нютагай Соведүү... ...эдкомуудые, профсоюзай ба комсомолой органи... ...ые уялгалба.

...депутадуудай олонхи Соведүүд, тэдэнэй эдэб... ...депутадууд үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие эртээн... ...тэйгээр эхилхын тула зохихо хэмжээнүүдые аба... ...на. Тодорхойлбол, Хурамхаанай, Хэжэн... ...шүүрэй, Кабанскын, Захааминай, Прибайкалиин ...сад районуудай сельскэ, сомоной болон поселко... ...дүүд үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэхэ оньһон тех... ...зэр зэмсэгүүдээ саг болзортонь заһабарилха та... ...идхэлэй хүдэлмэри ябуулаа.

...лхэдэ, 1983 ондо тэжээл бэлэдхэлгээ һайнаар ...э, үбһэ ехээр нөөсэлһэнэйнгөө түлөө Хурамхаа... ...оной Уланхаанай сомоной Совет КПСС-эй обко... ...публикын Министрнүүдэй Соведэй Хүндэлэлэй ...р шагнагдаһан юм. Тус сомоной Соведэй ажал... ...ша ондошье нёдондонойхиһоо муу бэшэ дүнгүү... ...ахаар зэһэнхэй. Эндэхи сомоной Соведэй депу... ...од Дашн Изневич Ухиновэй хүтэлбэри доро үбэл... ...сагта сабшалангаа һайжаруулха талаар нилээд... ...хүдэлмэри ябуулаа. Эндэхи совхозой Ц. Х. Дамбино... ...хүтэлбэрилдэг сабшалан һайжаруулгын отря... ...ханизаторнууд — КПСС-эй гэшүүндэ кандидат ...аев, Р. Ухинов, Ш. Аранзаев, А. Дамбинов гэг... ...алгагдаһан сабшалан дээрэ минеральна бо... ...анническа үтэгжүүлгэ гаргаа, хоёр-гурба дахин ...Мүнөө Уланхаанай совхозой сабшалан дээгүүр ...ногоон долгилно. Совхозой механизаторнууд ...ажалгадаа эдэ үдэрнүүдтэ жэгдэрэн оробо. Гек... ...ай бүриһөө 30—40 центнер үбһэ хуряажа аба... ...жэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

...ын районой механизаторнууд, малшад бүхы дээ... ...мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ, хэдэн зуугаад ...наж, силос дараха, ногооной витаминтай гурил ...түсэбтэй. Иимэ ехэ даабари амжалтатайгаар ...ь бэлэн бэшэ. Ушар иимэһээ ороной Эдеэ хоо... ...рамма бэелүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай майн ...) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, Хэ... ...сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ байдаг ...тинууд, организацинууд ба эмхи зургаануудай ...үүд тэжээл бэлэдхэлгэдэ туһалха гэжэ шиидэбэ. ...ар Хэжэнгын сомоной Соведэй депутадууд эм... ...ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Үбһэ тэжээл ...эдэ хабаадаха талаар районой түбэй предприя... ...рганизаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд ...элмэри ябуулнаб гэһэн асуудал сомоной Соведэй ...ой, тус Соведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэл... ...ссиин заседаниинууд дээрэ хаража үзэгдөө. Тии... ...ээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэришэд ба алба хааг... ...жал хэжэ шадаха бүхы зониие хабаадуулха гэ... ...дэй депутадуудай оролдолгын ашаар эндэ хэ... ...ад центнер тэжээл совхозуудта тушаагдаха болобо.

...ай районой Санагын сомоной Соведэй ажалшад ...гоо түрүүшээр «Үбһэ хуряалгада бултадаа ха... ...гэһэн үүсхэл гаргажа, бусад сельскэ, сомоной ...эй ажалшадта нээмэл бэшэгээр хандаба. Сана... ...хэлэһэн үгэдөө хододоо эзэн байдаг. Тиимэһээ ...Б. Гармаевай, Ж. Л. Норбоевой, В. Д. Пренг... ...даридадаг звенонууд эмхитэйгээр үбһэ хуряал... ...жэ, түрүүшын һүринүүдые бодхообо.

...Баргажанай районой Үүрэгэй, Бэшүүрэй райо... ...Купалейн, Хурамхаанай районой Харамодоной, ...ай районой Дүтэлүүрэй, Хяагтын районой Ша... ...Сэлэнгын районой Новоселенгинскэ болон бусад ...олон сомоной Соведүүд тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн ...сүүлхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуул...

...хамта Зэдын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Хо... ...йонуудта элдэб шалтагаанһаа уламжалан, үбһэ ...а мүртэй һайнаар эхилээдүй байна. Эндэ нюта... ...дүүдэй эмхидхэхы, элсүүлхы үүргэнь харагда...

...эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй бата... ...н «Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие ...һайжаруулха тухай» тогтоол дотор нигэжэ ...: «АЖАХЫН БАЙГУУЛАЛТАДА, ГҮРЭНЭЙ ...ҮДЫЕ ДҮҮРГЭЛГЭДЭ, ЭКОНОМИЧЕСКА БА ...ЬНА ХҮГЖЭЛТЫЕ ҮРГЭЛЖЭ ДЭЭРЭНЬ ...ГАДА, НЮТАГ НЮТАГУУДТА БА ҺАЛБА... ...ТА ГАРГАГДАҺАН ҮҮСХЭЛНҮҮДЫЕ ХҮ... ...ИЛГЭДЭ, ТААРАМЖАТАЙ ЗОХИДООР ХЭ... ...ГЭДЭ СОВЕДҮҮДЭЙ ҮҮРГЫЕ ЗАЛАН СЭ... ...ЭЭШЭЛҮҮЛХЭ». Тус тогтоолтой зохилдуулан, ...ымнай нютагай Соведүүд ажал хүдэлмэреэ ...ь улам эдэбхижүүлхэ ёһотой. Ерэхэ үбэлжэлгэ... ...м хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ мүнөө шу... ...ухала зорилго болоно. Ушар тиимэһээ сельскэ, ...поселково Соведүүд экономическа ба социальна ...н түсэбүүдээ амжалтатайгаар бэелүүлхын тула ...ээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ ажал хэжэ шадаха ...үүдые ехэ багагүй хабаадуулхын түлөө хэмжээ... ...абаха зэргэтэй. Нютагай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ ...үд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадагшадые ху... ...аймаанай, медицинскэ, һуудал байдалай талаар ...а үдэр бүриин анхарал хандуулха зэргэтэй.

...гаргаһан Улаан-Үдын районой Оронгын сомо... ...анскын районой Селенгинскын поселково Со... ...алшадые хаа хаанагүй халуунаар дэмжэхэ, үбһэ ...элдхэлгээе үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха гээ... ...эдэрэй дайшалхы хэрэг мүн.

...ҮХЭР ...ЧЕРНЕНКО ...АА ОШОБО

...ЦК-гай Генераль... СССР-эй Вер... Президиумэй нүхэр К. У. Чер... ...аа июлиин 15-... ...аа мордобо.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИИН ЯБАСА ТУХАЙ

Ажахынуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин хэр зэргээр ябуулагдажа байһаниие хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тусхай тогтоол баталан абаа. Олонхи районуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри тон хангалтагүй муугаар ябуулагдана. Сэлэнгын, Хяагтын, Зэдын, Яруунын, Хэжэнгын, Захааминай, Баунтын, Түнхэнэй болон Прибайкалиин районуудай ажахынуудта үбһэ сабшалга, хуряалга, һурилэлгэ илангаяа муугаар эмхидхэгдэнэ гэжэ тус тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Шалгажа үзэхэдэ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын эмхидхэлдэ ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. Прибайкалиин, Хэжэнгын, Сэлэнгын районуудай зарим ажахынуудай үбһэшэдэй олонхи звенонуудтань хүдэлхэ хүн зон тон үсөөн, үбһэ хуряалгын тусхай техникээр хүсэд бүридхэгдөөгүй, гар үзүүрэй зэр зэмсэг үгтөөгүй, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ тодорхой даабаришье табигдаагүй байха юм. Үбһэшэд ажалай түлөөһэнэй гуримые ёһоор мэдэнэгүй. Тэрээн соонь хүдэлмэриин болзор бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй шанар хараада абтаагүй байна. Тэдэ звенонуудта ажалай бүтээсэ тон бага, сабшалангай захаархи, жалга хонхор, бургааһа шугын забһараархи ногоон хүсэд сабшагдангүй орхигдоно. Сабшалга һурилэлгэ хоёрой хоорондо ехэхэн забһар гаргагдажа, эсэстээ үбһэнэй шанар муу болоно.

Зарим районуудта үбһэнэй гурил татаха агрегадууд нэгэ халаанда хүдэлгэгдэжэ, тон бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Баргажанай, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудай ажахынуудта тэдэ агрегадуудай зариманиинь үшөө хүдэлгэгдөөгүй байһаар.

КПСС-эй горкомууд, райкомууд, городской болон райгүйсэдкомууд, РАПО-нууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ колхознигууд болон хүдэлмэришэдые, мүн малшад, һургуулиин һурагшад, пенсионернүүдые гүйсэд хабаадуулнагүй.

Хото городуудай, хүдэлмэришэдэй посёлогуудай хүн зоншье тэжээл бэлэдхэлгэдэ баһал гүйсэд хабаадуулагданагүй.

Партийна болон советскэ органууд тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэриин ябасые ёһоор хинан шалганагүй, хүдэлмэришэдэй ажалай эмхидхэлдэ байһан ехэ дутагдалнуудтай олонхи ушарта эбсэшоод тэдэнэй бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ таатай эрхэ байдалые бии болгохо хэрэгтэ һаналаа хүсэд табинагүй гэжэ тогтоол дотор онсолон заагдана.

Тэжээл бэлэдхэлгэ ябуулха тухай КПСС-эй ЦК-гай 1984 оной июлиин 12-ой тогтоолые дүүргэлтэ болгон, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

Бии байһан дутагдалнуудые усадхахын, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие, техникэ хүсэд хүрэхөөр хабаадуулжа, энэ хүдэлмэриие эрид хурдадхахын тула бүхы шухала хэмжээ абаха гэжэ КПСС-эй горкомууд, райкомууд, райгүйсэдкомууд, районой агропромышленна нэгэдэлнүүд, колхозуудай правленинүүд, совхозуудай дирекцинүүд, ажахынуудай партийна организацинууд уялгалагдаа. Ажахы бүхэндэ адууһа малда хүсэд хүрэхэ бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэхын тула колхоз, совхозуудта эмхидхэлэй болон ниитэ политическэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха шухала. Тэрэшэлэн хубиин ажахынуудта байһан адууһа малые тэжээлээр гүйсэд хангаха хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ тогтоол дотор заагдана.

Шэнгэн түлишэ, түрхилгын хэрэгсэлнүүдээр, сенаж болон силос шанаржуулха консервантнууд, азот элбэгтэй нэмэлтэнүүдээр, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын техникэдэ хэрэгтэй запасной частьнуудаар, гар хажуур болон бусад гар үзүүрэй зэмсэг хэрэгсэлнүүдээр колхоз, совхозуудые хангаха гэжэ Хүдөө ажахын министерство, «Сельхозхимия», «Бурятплодоовощхоз» нэгэдэлнүүд, Госкомсельхозтехникэ, Улаан-Үдын нефтебаза, Буркоопсоюз гэхэ мэтэ эмхинүүд уялгалагдаһан байна.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсажа байһан хүнүүдые шухала хэрэгтэй эд хэрэгсэлээр хангахын тула ажалладаг газартань хүдэлмэриин һүүлдэ худалдаа наймаа эмхидхэхэ гэжэ заагдана.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭЕЭ — ЭМХИТЭЙГЭЭР, ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР!

ҺАЙН ШАНАРТАЙ ГУРИЛ НӨӨСЭЛНЭ

Энэ жэлдэ Загарайн районой Эрхирэгэй совхоз ниитын адууһа малда хүсэд хүрэхэ элдэб янзын тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Мүнөө совхозой сабшалан дээрэ үбһэшэдэй 10 звено дүүрэн нарата үдэр хүдэлжэ байнхай. Һүүлэй мэдээгээр ажахыда 400 тонно сенаж дарагдаба, 60 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэгдэбэ.

Совхозой Эрхирэг түб һууринда, һүнэй фермын дэргэдэ АВМ-1,5 түхеэрэлгээр витаминтай ногооной гурил татагдана. Эндэхи хүдэлмэриие совхозой ветеран Михаил Аюшеевич Доржиев хүтэлбэрилнэ. Звенодоньхамта 15 хүн ажалладаг. Бригадын мэдэлдэ мөөртэ хоёр трактор, автомашина үгтэнхэй. Дүй дуршэл ехэтэй механизаторнууд Алексей Багаев; Элбэг Доржиев гэгшэд ажалаа һайн мэдэхэ, хоюулан эбтэй эетэй, хоёр халаанда хубааран хүдэлдэг юм. Гадна хүдэлмэришэд Саян Очиров, Солбон Бальчиндоржиев, Содном Намдыков, Батожаргал Галсанов, совхозой эгээл залуу жолоошон Баясхалан Бальчиндоржиев гэгшэд урагшаа һанаатайгаар ажаллана. Тэдэнэр мүнөө дээрээ сүүдхэдээ дундаа зэргээр 3—4 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэнэ.

Ужам хашаа соо ороходо, нарин нягта хүнүүдэй ажалладаг газар гэжэ ямаршье хүнэй мэдэхээр. Тээ саанахана, буланда гурилаар дүүрэн саарһан мэшээгүүд ябталагданхай харагдана.

«ЮМЗ-6» түхэлэй тракторaар сабшагдаһан ногооe ВЛКСМ-эй гэшүүн Баясхалан Бальчиндоржиев «ГАЗ-53» машинаар, совхозой үнинэй механизатор Евгения Гармаевна Степанова тэргэтэй тракторaар АВМ хүрэтэр үрдилдөөн соо зөөнэ.

— Би совхоздо электрослесареэр хүдэлдэгби. Ажал хэрэгнай даб дээрээ һайн ябажа байна. Бидэ хүдэлмэреэ үглөөгүүр эртэ эхилээд, үдэшын харанхы болотор үргэлжэлүүлнэбди. Манай бэлэдхэһэн шэмэтэ тэжээлэй шанарынь һайн гэжэ тэмдэглэгдэнэ, — гэжэ АВМ-эй ахалагша механик Алексей Багаев хөөрэнэ.

Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүн зониие олоор хабаадуулха талаар Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй гаргаһан үүсхэлые Эрхирэгэй совхозой хүдэлмэришэд үргэнөөр дэмжэнэ.

— АВМ июлиин 5-һаа хүдэлжэ захалаа. Һая эхилээшье һаа, яһала урагшатай ябажа байнабди. Витаминтай ногооной гурил 300 тонно бэлэдхэхэ түсэбтэйбди. Абаһан түсэбөө үлүүлхэ һанаан байна. Сабшаха ногоон яһала бии хэбэртэй. Минии хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд булта урагшаа һанаатай, булта залуушуул, — гэжэ АВМ-ые даагша М. А. Доржиев мэдүүлнэ.

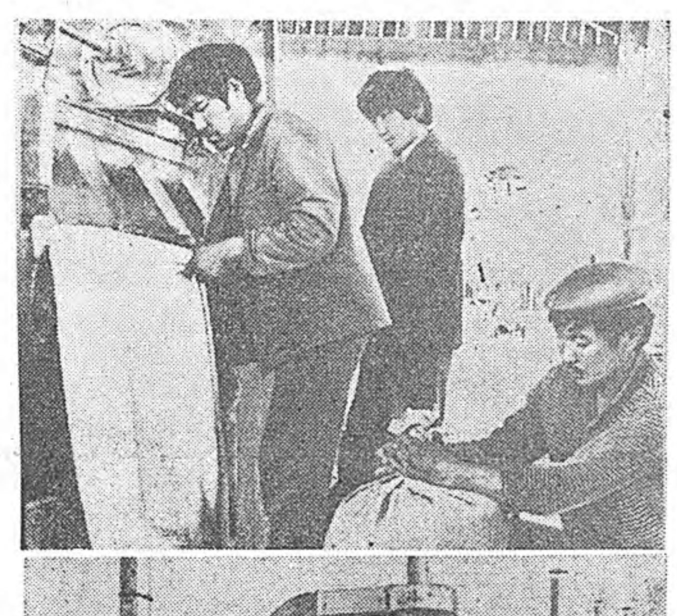

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Механизатор Дымбрыл Дашадоржиев ногоо сабшажа ябана; 2. Витаминтай ногооной гурил саарһан мэшээг соо амһарталагдана; 3. Механик Алексей Багаев, АВМ-ые даагша Михаил Доржиев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОННООР ҮЛҮҮЛЭЭ

Районой гэр байрын-коммунальна ажахы Уланай колхозтой үнинэй хани халуун харилсаатай. Бүри һаяхан баниин, гостиницын, хубсаһа хунар угаадаг комбинадай хүдэлмэрилэгшэд, жолоошод, кочегарнууд модоной һабшаһата тэжээл бэлэдхэхэ талаар хоёр үдэрэй воскресник эмхидхэбэ.

Энэ хугасаа соо эдэнэр Уланай малшадта 19 тонно модоной шэлбүүһэ бэлэдхэжэ, түсэбөө нэгэ тонноор үлүүлээ. Иигээд тус управлениинхид колхозой хониин һүрэгтэ үбэлэй үедэ эдихэ үбһэ нөөсэлхэеэ гараханьь.

Ц. ТОГОНОВ.

Баргажан

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛБЭ

Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой тэжээл бэлэдхэгшэд трактор, косилка болон бусад оньһон техникэеэ саг болзор соонь заһабарилжа дүүргээд, июлиин 2-һоо үбһэндөө гаранхай. Мүнөө жэлдэ энэ ажахын адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхээр оньһожоруулагдамал 2 звено, гар хажууршадай 2 звено, тиихэдэ хонишодой хэдэн бригада эмхидхэгдэнхэй. Тэдэнэр дүн хамта 25 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй.

Оньһожоруулагдамал нэгэ звеное совхозой дүршэлтэй механизатор, сабшалан һайжаруулгын отрядай бригадир Бальжин-Нима Жимбеевич Дубшанов хүтэлбэрилхэ юм, нүгөөдыень Чимит-Доржо Ринчинович Санжижапов толгойлно. Дээрэ нэрлэгдэһэн звенонууд ажахынгаа сабшалангай эгээл һайн, баян ургасатай, арюун талануудта гараа. Звеногой гэшүүд даалгагдаһан участогуудаа хабартаа һайнаар ундалуулжа, баян ургасын эхи табиһан байна.

Трактор, машинын ябахын аргагүй намагтай газарнуудта элгээгдэхэ гар хажууршадай звенонуудые Владимир Цырендоржиевич Будажапов, Ендон-Жамса Бабуевич Чимитдоржиев гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Эдэ хоёр звенодо хамта дээрээ гуша гаран хүн тоологдоно. Тэдэнэйнь олонхинь һургуулиин һурагшад, студентнэр юм.

Энэ совхозой хонишод өөһэдынгөө гараар үбһэ бэлэдхэдэг болоһоор үнинэй юм. Энэшье жэлдэ ажахын 4—5 хонишон гэр бүлөөрөө, үхибүүдээрээ үбһэеэ бэлэдхэхээр зэһэнхэй. Түрүү хонишод Цырен-Доржо Сандитович Очиров, Дабу-Доржо Цыренжапов гэгшэд тракторнуудтаа һуужа, ногоогоо сабшажа эхилхэнь.

Оньһожоруулагдамал хоёр звеногойхид 1218 гектар газарһаа 14468 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 15 мянган центнертэ хүргэхөөр уялга абанхай. 4.600 центнерыень тюг болгохоор хараална. Харин гар хажууршадай болон хонишодой звенонууд хамтадаа 800 гектарһаа 6.860 центнер һайн шанартай, шэмэ ехэтэй үбһэ хуряаха юм.

Совхозой ахамад мелиоратор Борис Раднаевич Санжимытыповэй хүтэлбэрилдэг звено мүнөө сенаж дарахаяа түхеэржэ байнхай.

Иигэжэл Могсохоной совхозойхид ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхөөр үбһэ абахын тула ехэ оролдолго гаргана.

Х. ДАМПИЛОВА.

Хэжэнгын район.

ТАРИЛГАЯА ХАРУУҺАЛНА

Эдэ үдэрнүүдтэ Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой Хужарай отделениин механизатор Владимир Афанасьевич Ревякин хартаабхынгаа тарилга борнойлжо, буртаг ногооень усадхажа байна. Энэ нүхэрнай хартаабхынгаа ургажа бултайхаһаа урид хоёр удаа борнойлһон юм. Бүхыдөө 30 гектарта нэмжыһэн плантацияа борнойлжо, хүрьһыень зөөлэрүүлээд, буртаг ногооень усадхаад, минеральна үтэгжүүлгэ нэмэлтэ тэжээл болгон оруулха юм.

Дурсагдагша Хужарай отделенидэ капустын тарилга харууһалха ажал түлэг дундаа. Дүршэлтэй огородшон Е. Г. Пятницкаягай хүтэлбэрилдэг овощ ургуулагшадай звено зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ, буртаг ногооень усадхана.

Колхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ тарилгаяа харууһалхаһаа гадна сэбэр паараа элдүүрилжэ, культиваци хэхэ хүдэлмэреэ үргэнөөр ябуулна.

Т. БАДМАЕВА.

БАЯН УРГАСА — ОРОЛДОЛГОҺОО

Загарайн районой «Дружба» совхозой хартаабхашадай звеное үнинэй механизатор Семен Лукич Пахомов хүтэлбэрилдэг юм. Тус звенодо хамта дээрээ 100 гектар газар даалгагдажа үгтэнхэй. Энэ жэлдэ үндэр баян ургаса хуряажа абахын тула звеногой гэшүүд агротехникын ёһоор хараалагдаһан бүхы хүдэлмэриие саг болзортонь хэжэ үрдихые оролдоно. Мүнөө С. Л. Пахомов суг хүдэлжэ ябаһан Виктор Жуковтай, Николай Пахомовтой хартаабхынгаа полинууд дээрэ зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэжэ дүүргэбэ. Тэдэнэр байгша ондо 10 гаран мянган центнер хартаабха хуряажа абаха зорилготой.

Манай корр.

ПААР ШАНАРТАЙГААР ХАХАЛАГДАА

Прибайкалиин районой «Зырянский» совхоздо паар хахалалгада анхарал ехээр хандуулагдана. Тиин июниин эхеэр Ангирай отделениинхид паараа хахалжа дүүргэнхэй. Эндэ трактористнууд И. Ибрагимов, Н. Малыгин гэгшэд һайнаар хүдэлжэ гараа һэн.

Зырянска отделениин механизаторнууд А. Седунов, И. Тарасов, А. Петров гэгшэд паар хахалха түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэһэн тухайгаа мүн лэ мэдээсэбэ. Совхоздо хамта дээрээ 500-аад гектар паар һайн шанартайгаар хахалагдаа.

П. ХАЛТАНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Н. Н. НАЙДАНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТРЭЭР ТОМИЛХО ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтообо:

Нүхэр Николай Намдыкович **Найдановые** Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрээр томилхо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан
1984 оной июлиин 16.

ШАГНАЛ

Республикын ой модоной ажахые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Түнхэнэй оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын директор Михаил Фёдорович **Кожевиндэ Буряадай АССР-эй габьяата лесовод** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Эдэбхитэй, аша үрэтэй ажалайнь, үйлэдбэриинь үндэр туйлалтануудай түлөө «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой автотранспортна цехэй жолоошон Василий Апентович **Шитиндэ,** «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой слесарь Анфиноген Леонтьевич **Тарабукинда Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Үйлэдбэриин технологиие нарижуулгада, шэнэ продукци бүтээн гаргалгада ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой ахамад инженерэй орлогшо Ипполит Алексеевич **Муравьевто Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Олон жэлэй туршада оролдосотой һайнаар ажаллаһанайнь, үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө «Бурятавторемонт» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй Шэнэ-Бэрээнэй гол заводой байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, ахамад механигай таһагай электрик Юрий Абрамович **Левые,** тракторна цехэй мастер Иван Демидович **Кушнаревые,** автомобильнуудые заһабарилалгын талаар слесарь Яков Степанович **Галецкиие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй** Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.**

ШЭНЭ ОНОЛ АРГАДА — АНХАРАЛ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Манай ажахы арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар бэелүүлээ hэн. Гүрэндэ түсэбhөө гадуур 1035 центнер hүн, 412 центнер мяхан худалдагдажа, ажахын жасада 458 мянган түхэриг олзо оруулагдаа. Мүн байгша оной хахад жэлдэ мал ажалай продукци тушааха даабаринууд уридшалан дүүргэгдэбэ.

«Ажал хүниие hургадаг, арбан далай гаталуулдаг» гэhэн арадай аман үгэ бии. Манайшье ажахыда ажал хэрэгтээ үндэр дабаае гаталагшад олон. Коммунистнууд Р. Д. Шагжиев, С-Х. Р. Цыренова, Ц-Д. П. Доржиева, Б. Д. Цыренжапов, Д. Ц. Раднаев болон бусад hүүлшын жэлнүүдтэ социалис мүрысөөнэй манлайда ябана. Мүн партийнабэшэ Б. О. Батуев, Д. Б. Данзанов, С. О. Доржиева, Ш. Ш. Дулмаев гэгшэд үнэн сэхээр, ашаүрэтэйгөөр ажалладаг габьяатай. Арба гаран жэлдэ үбэл зунгүй тугал бүриингөө амидын шэгнүүрые сүүдхын туршада 600—700 грамм нэмээдэг, районой дүрбэ дахин чемпион, республикын габьяата малшан М. Ж. Бадмаева Мэлын малшадай алдар солые суурхуулдаг гээшэ.

Ажахын партком үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ талаар хэмжээнүүдые саг үргэлжэ хараалжа, бэелүүлжэ байдаг юм.

Совхозой партийна организациин бүридэлдэ ородог 106 коммунистнуудай, 64-ниинь мал ажалда сэхэ хабаатай хүнүүд юм. hүүлшын 8 hара соо мал адуулагшадаар ажалладаг комсомолой долоон гэшүүд партида абтаа. Тиихэдэ партийна хүдэлмэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ зарим хэмжээнүүдые hүүлэй үедэ бэелүүлдэг болообди. Жэшээнь, баталан абаhан шиидхэбэринүүдэйнгээ хэр зэргэ дүүргэгдэhые хинан шалгаха хэрэг гуримшуулагдана. Тиин долоон хоногой түрүүшын үдэр бүхэндэ партийна суглаанай, парткомой, партийна комиссиин хараалhан хүдэлмэриин ябаса шалгагдадаг болоо. Энэ хэрэг хадаа али бүхы журам бэхижүүлхэ, коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ ябадалда горитойгоор нүлөөлнэ.

Совхозой партком, дирекци, профком ажахынгаа үйлэдбэриие хүгжөөхын, hайн шанартай, үнэ сэнгээр хямда продукци үйлэдбэрилдэг болохын тула нёдондо жэлhээ үргэн хэмжээ бэелүүлжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, экономическа албанай хүдэлмэри, тоо бүридхэл ба тоосоо hайжаруулха хэмжээнүүд абтана. Мүн малшаднай 1984 онhоо чековэ гуримда оруулагдаа. Бидэнэр хүдөө ажахынгаа үйлэдбэридэ хамтын подряд нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ hүүлэй үедэ анхаралаа ехээр хандуулнабди. Тиигэжэ hү hаалиин фермын малшад, тугалшадай бригада нёдондонhоо шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилээ hэн. Гэбэшье hаалишадые ажалай шэнэ онол аргада оруулха хэрэгтээ алдуу эндүүнүүдые гаргаабди. Тусхайлбал, бэлэдхэлэй хүдэлмэри бирагүйгөөр ябуулагдаа, хамтын подрядай зарим шухала тала тухай малшадта hайнаар ойлгуулжа, хөөрэжэ үгөөгүйбди. Мүн салин хүлhэ абаха гуримынь тайлбарилагдангүй үлэшэhэн байна. Тиихэдэ фермые даагшын, учетчигой, хамhабариин хүдэлмэришэдэй түлбэри үйлэдбэрилэгдэhэн эсэсэй продукцитай сэхэ холбогдонгүй бэелүүлэгдэдэг байгаа. Мүнөө эдэ бүхы дутагдалнууд усадхагданхай.

Шэнэ онол аргада оруулагдаhан hаалишад, тугалшад муу бэшэ үрэ дүн туйлана гэжэ hүүлшын дүнгүүд гэршэлнэ. Жэшээнь, байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ нёдондоной энэ үеынхиhөө 26 килограмм ехэ hүн үнеэн бүриhөө hаагдаба. Үйлэдбэрилэгдэhэн нэгэ центнер сагаан эдеэнэй өөрынь үнэ сэн энэ хаhада 8,75 түхэригөөр доошолжо, 33,54 түхэригтэ хүрөө. Тугалшад үнгэрhэн 6 hара соо 1983 онойхитой сасуулхада, харууhалжа байhан тугалайнгаа толгой бүриhөө 43 грамм ехэ шэгнүүр абажа, нэгэ центнер нэмэлтэ шэгнүүр мяханай сэн 22 процентээр бага болсбо. Бусад гаргашанууд мүн лэ доошолоо. Энэ фермынхид бүхыдөө 6 мянган түхэриг мүнгэ алмаhан байна. Тиин малшадта тэрэнэйнь 30 процент шан болгогдожо барюулагдаба. Гэбэшье хамтын үрэ дүн туйлаха ябадалда хүн бүхэнэй ямараар хабаададаг байhанай бүридхэгдэдэггүй ушарhаа энэ шан бултанай дунда адляар хубаагдажа, хамтын подрядай нэгэ гурим хазагайруулагдаа бшуу.

Хамтын подряд нэбтэрүүлгэдэ бусадшье дутуу дунданууд дайралдаа. Тиимэhээ партком энэ асуудалаар ажахын гурбан отделенинүүдэй партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай суглаануудые үнгэргэhэн, удаань бюронууд дээрэ хаража үзэhэн юм. Мүн захиргаанай ажал ябуулгые хинан шалгадаг партийна комиссиин гэшүүд зүблөөнүүдтэе хамтын подрядай үйлэдбэридэ хэр зэргэ нэбтэрүүлэгдэжэ байhан тушаа хөөрэлдөө хэhэн байна.

Мүнөө манда ажалай шэнэ онол аргада коллективүүдые оруулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэhээр. Жэшээнь, мяхалиг үүлтэрэй эбэртэ бодо малай 19 гүүртэ шэнэ гуримда оруулагдаа. Тэрэшэлэн тугалнуудые эхэдэнь табижа түлжүүлдэг гүүртын малшад мүн лэ хамтын подряд хэрэглэн ажаллана. Эдэ малшадтай хэлсээнүүд баталагдаа. Тиихэдээ бидэнэр ажалай эсэсэй үрэ дүнгhөө уламжалан салин хүлhэ түлэхэ ябадалда анхаралаа ехээр хандуулаабди.

Байгша ондо залуу эбэртэ бодо малай гүүртын малшад, адуушад хамтын подрядта оруулагдахань. Мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри түгэсэхэ болоо. Тиихэдэ автопаркын, заhабарилгын мастерскойн коллективүүд болон үбhэ тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай отделениинхид чековэ гуримаар хүдэлжэ захалха юм. Совхозой партийна комитет малшад, мэргэжэлтэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхэхэдээ, хамтын подрядай гансал ашаг үрэ тухай хөөрэжэ үгэнэ бэшэ, мүн тэрэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгын үедэ үзэгдэдэг бэрхэшээлтэй ушарнуудта тэдэнэй анхарал уридшалан хандуулна. Тиигэжэ энэ шэнэ шухала хэрэг бэелүүлгэдэ дайралдадаг дутуу дунданууд дабагдана, усадхагдаха хэмжээнүүд абтана бшуу.

Хамтын подряд үйлэдбэри дээрэ шадамараар нэбтэрүүлхын тула саашадаашье горитой хүдэлмэри бэелүүлхэ зэргэтэйбди. Тиихэдээ бидэнэр партийна, экономическа hуралсалые бодото ажабайдалай гол асуудалнуудтай нягта холбоотойгоор ябуулхын түлөө оролдохо ёhотойбди. Гэбэшье 1983—1984 онуудай hуралсалай жэлдэ ажахын тоосоон, хамтын подряд болон экономикын бусад асуудалнууд бирагүйгөөр шудалагдаа юм. Тиимэhээ hуралсалай эдэ дутуу дундануудые усадхаха, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ зорилго урдаа табинхайбди.

Ажахымнай гүүртэ, фермэ болон адуун hүрэг харууhалдаг 40 гаран коллективэй гэшүүд зунай элдин ногоотой бэлшээридэ малаа атарлуулан мүнөө ябана. Эдэ малшадай ажалай дүн октябрь hарада үнгэргэгдэхэ партийна суглаан дээрэ хаража үзэхэ түсэбтэйбди. Зундаа малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эрхилхэ 6 бүлэг байгуулагданхай. Бүхыдөө 22 политинформатор болон агитатор томилогдонхой. Зоовет-мэргэжэлтэд Ц. А. Хабинов — Хамни гол, Б. Б. Цыренов — hонгино, Н. Ц. Доноев — Хобоо, Шэрэнги, Г. Д. Раднаев — Борто, Сагаан Морин болон бусад нютагуудай мал адуулагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри түрүүшын үдэрhөө эдэбхитэйгээр ябуулна. Ойро, дүтэ ерэшоhон малшадта худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд автомашинаар айлшалдаг юм. Тэдэнэр унаа морёор холын бэлшээридэ ошохо ёhотой.

Манай районой ажахынуудай малшад зунай намжаа үедэ ниитынгээ адууhа малые атарлуулан бэлшээжэ, үнэ сэнгээр хямда, hайн шанартай мяха ехээр үйлэдбэрилхэ гэhэн үүсхэл республика дотороо гаргаа hэн. Малшаднай нажарай hаранuudта эбэртэ бодо малайнгаа шэгнүүрые сүүдхын туршада 930 грамм дээшэлүүлжэ, тарган мяха гүрэндэ тушааха зорилготой. Совхозоймнай олохон түрүү малшад эбэртэ бодо малай шэгнүүрые хоног соогоо 1200—1300 граммаар нэмээхэ гэжэ хараалаанхай. Мүнөө ажалайнь халуун хаhа түлэг дундаа. Малшаднай социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ зорилготой, эршэтэйгээр ажаллана.

В. БАНДЕЕВ,
СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой парткомой секретарь.
Захааминай район.

«МАНАЙ СЕКРЕТАР…

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадай парткомдо hонирхолтой нэгэ уулзалга болоо hэн. Тэрэ уулзалгада партиин ветеранууд, парткомой гэшүүд болон залуу коммунистнууд хабаадаhан байна. Тиихэдэ партийна организациин секретарь хадаа ямар шэнжэ шанартай, зан абаритай байха ёhотойб гэhэн асуудал тухай ехэ хөөрэлдөөн дэлгэрээ hэн. Элдэб бодомжонуудшье хэлэгдээ бэлэй.

Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые болбосоруулдаг заводой аппаратчица, залуу коммунист Л. Ф. Ячунова тэндэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Минии бодомжоор болоходо, секретарь хадаа хамаг юумэнэй түлөө ходо hанаата боложо ябаха, эдэбхитэй, хүнүүдтэ энэрхы сэдьхэлтэйгээр, түбшэн даруу абаритайгаар хандадаг байха ёhотой. Манай Малисов эгээл тиимэ партийна хүтэлбэрилэгшэл даа.

Секретариин ябуулжа байгаа хүдэлмэридэ хүнүүдэй үндэр сэгнэлтэ үгэхэдэ, хэндэшье омогорхохы, баясахы сэдьхэл түрүүлдэг ха юм даа. Партийна организациин секретаряар hаяшагай hунгагданхай, дуршэл шадабаря мүлижэ байhан хүндэ бүришье урма зоригоо бадаруулмаар байдаг. Үнэхөөрөөшье, заводой коммунистнууд В. А. Малисовые партийна организацинга хүтэлбэрилэгшөөр hаял дэбжүүлээ hэмнай. Энээнэй урда тээ залуу коммунист партийна харюусалгатай элдэб даабаринуудые жэншэдгүй дүүргэжэ ябаа. Эдэбхитэй агитатор, арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ байhыень заводойхид огто мартадаггүй юм. Ниитын хүдэлмэридэ шударгыгаар, угаа шуналтайгаар хабаадалсадаг Владимир Александровичай секретаряар hунгагдаhаниинь тэрэнэй ажал ябуулгада үгтэhэн үндэр сэгнэлтэ болоно гээд дахинаа дабтаха хүсэлэн түрэнэ.

— Партийна энэ даабари хадаа эгээл хүндэ, орёо байшоо. Түрүүшээр ядалдаад абаа hэм даа. Мэдээгүй юумэн олон байhан. Энэ хүнгэн бэшэ байдалдамни манай коммунистнууд намда ехэ туhа хүргөө, мүнөөшье тэрэ туhаламжын элшые бэедээ мэдэржэ ябагшаб. Илангаяа слесарь В. И. Унагаев, аппаратчица А. Т. Ковби болон бусадай халуун анхаралда хүртэнэб, — гэжэ секретарь Малисов мүнөө хөөрэдэг юм.

Иимэ найдамтай дэмжэлгэтэй ябахада, hанаhан хэрэгынь ехэл урагшатайгаар бүтэнэ бшуу. Партийна суглаан тодорхойлогдоhон болзор соогоо зарлагдажа байдаг. Эндэ коммунистнууд тиимэ олон бэшэ. Гэбэшье үйлэдбэриин шухала шухала участогууд дээрэ партийна организациин хүсые зүбөөр хубаарилан табижа шаданхай. Тэдэнэр хүдэлжэ байдаг газарайнгаа ниитын байдалай түлөө тусгаар харюусалгатай байhанаа партийна ёhоор ойлгодог гээшэ. Юрэдөө, бригадирай гү, али халаанай начальнигай ёhотойл түшэг тулгууринь, бодото туhалагшань болодог. Үйлэдбэриин шухала hалбари дээрэ полит-эмхидхэлшэ байха гээшэ хүндэтэйл даабари ха юм даа. Хүдэлмэришэдэй дунда хөөрэлдөө эмхидхэхэ, заводой, бүхы комбинадай байдал тушаа, тэдэнэй гүрэнэй даабарине хэр дүүргэжэ байhан тушаа мэдээсэхэ, тус бүхэнэй хубиин ажабайдалаар hонирхожо байха гээшэ партийна хүдэлмэриинь эгээл шухала хубинь гэжэ hанагшаб гэжэ секретарь хэлэдэг. Зүб лэ даа. Коллективэйнгээ доторой байдалые хүн бүхэнэй хэр hайн мэдэжэ ябадагhаа ехэ юумэн дулдыдаха байна.

Үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые болбосоруулдаг заводто комсомолой гэшүүд даншье hаа үсөөн байhан юм. Комсомолой организациин хүдэлмэрние hайжа…
далда партийна…
анхаралаа онс…
Комсомолой…
секретарие…
ниитын хүдэл…
коммунист Ви…
даалгаба. Мүнөө…
зациин ажал яб…
хубиланхай.

Парторг Мал…
зэл оролдолгоо…
бүхэнэй эдэбхи…
гатайгаар зав…
ческэ бааза ба…
на. Энэ объект…
дэлмэридэ завод…
рилэгшэд суббо…
сениин үдэрнү…
ажаллана. Энэ…
хүсөөр мүндэл…
ралтын газар б…

Тус завод…
гоо эрхим…
нэгэн. Гүрэнэй…
барине таhала…
гэжэл байдаг. Э…
заншалта хэ…
Эдэ бүгэдэ h…
слесарь В. А. …
толгойлдог пар…
зациин, ком…
эдэбхитэй аж…
аша үрэ мүн…
лэхэ шухала. …
лективэй үйлэд…
ниитын байдал…
лалта асарhан…
тическэ хүсэн…
шье алдуу бол…

Виктор…
өөрынгөө габ…
лаар, ниитын…
ябуулгаар жэш…
коллективэйнгээ…
хүндэтэй ябана…
комбинадай…
ком болон пр…
шадаг. Аша…
рэгэйнгээ түлө…
лисов «нэгэнтэ…
хайрада хүртэ…
туулhан, солоё…
байха. Гэбэшье…
зэргын хүндэ я…
коммунистнууда…
найдабари.
ажалшадай зүй…
дэг хани ха…
ха юм даа.

С. БОГУС…
«Байкальскиe…
тын хүдэ…
Кабанскын р…

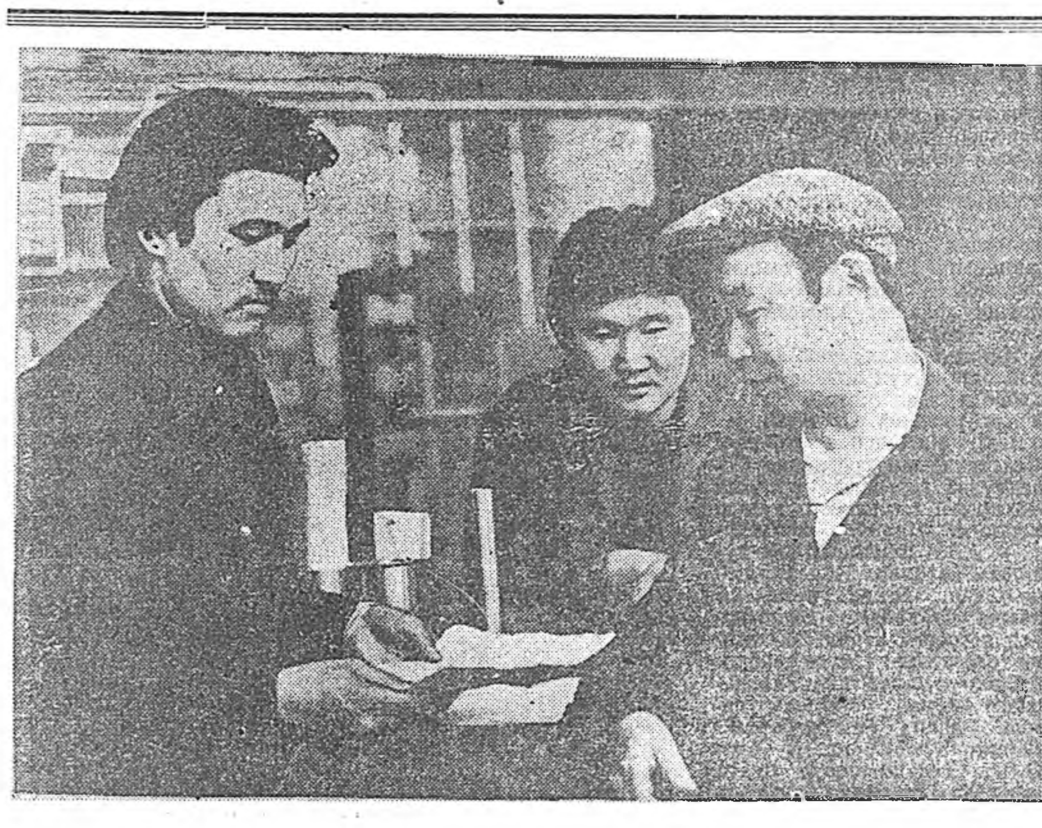

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhaa) хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой заhабариин-механическа цехэй ахалагша мастер, цеховэ парторганизациин секретарь Н. Г. Ботогоев, цехэй комсомолой бюрогой гэшүүн Сергей Цыденов, заводой үнинэй хүдэлмэришэн Ж. З. Жанчипов гэгшэд ниитэ хүдэлмэриин асуудалаар hанал бодолоо андалдалсажа байна. А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭГДЭНЭ

«Татарский Ключ» гэжэ карьероуправлениин шулуу бутарган илгадаг фабрикын коллектив Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной hайн дурааараа ороhоор 325 жэлэй ойн баярые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаба. Тус фабрикын коллектив байгша оной эхинhээ эршэтэй шангаар хүдэлжэ зургаа, hарын түсэбhөө гадуур олон мянган тонно шулуу бутарган илгаа.

Василий Тихонович Ермоленкын хүтэлбэрилдэг халаан түүхэтэ hайндэрые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, түрүүлжэ гараба. Энэ түрүү халаан даалгагдаhан техникээ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглээд, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ зургаа hарынгаа түсэбтэ даабарие 12746 тонноор үлүүлэн дүүргэжэ шадаа.

Коллективэйнгээ амжалтада түрүү хүдэлмэришэд хубитаяа оруулалсана. Тусхайлбал, габшагай ажалаараа фабрика дотороо мэдээжэ болоhон хүдэлмэришэд Саянту Хасматович Давыдов, Лина Тихоновна Захарян, Юрий Александрович Новоженов, Владимир Александрович Букосеев гэгшэд хахад жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие холо үлүүлэн дүүргэhэн байна.

М. ЛАВРЕНТЬЕВ.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

БЭЛШЭЭРИДЭ ТУХЭРЕЭН СҮҮДХЭДЭ

КИРОВ. Кировскэ областиин «Луговой» совхозой малшад зунай hаранuudта үнеэдые харууhалха дадал болоhон аргаhаа арсаад, hү hаали нилээд дээшэлүүлээ юм.

Эндэ үнеэдые бэлшээриhээ фермэ тээшэ, гэдэргэнь намнахаяа болинхой.

hарабша, үнеэдые hаалгын тухеэрэлгэнүүд болон хобоонуудые тодхоhон зунай зуhалан үнеэдые тухэреэн сүүдхэдэ бэлшээридэ байлгаха арга олгоно. Эндэ сүүдхэ бүри үнеэн бүхэнhөө дунда зэргээр 15 килограмм hүн hаагдана. Энэнь нёдондоной хиhоо 2 килограммаар ехэ юм.

Областиин бусадшье ажахынуудта hаалиин мал иигэжэ харууhалдаг боложо байна.

РОССИН АЛДАРТА ХҮБҮҮНДЭ

УЛЬЯНОВСК. Ородой мэдээжэ поэт, Эсэгэ ороноо хамгаалгын 1812 оной дайнай баатар Денис Давыдовай түрэhөөр 200 жэлэй ойдо зорюулагдажа, областиин соёлой байшангуудта, клубуудта болон библиотекэнүүдтэ уран зохёолой hайндэр үнгэргэгдэнэ.

Эндэхи олохон газарнууд Россин алдарта хүбүүнэй ажаябадалтай холбоотой юм. Языково тосхоной эртэ урдын паркда дурасхаалай самбар үлгөөтэй байдаг. Энээгүүр Денис Давыдов ябадаг байhан гээд мрамор дээгүүр алтан үзэгүүдээр бэшээтэй. Дээдэ Маза тосхондо тэрэнэй бюст табигданхай. Эндэ Денис Васильевич Софья Николаевна Чирчиковатай танилсажа, hамга хэhэн юм. Энэ тосхондо поэт хэдэн арбаад уянгата шүлэгүүдээ бэшэhэн байгаа. Нютагай дурасхаалта музейн материалнууд Давыдовай толотомо ажаябадал тухай хөөрэнэ.

Поэдтэ зорюулагдаhан ойн баярай үдэшэнүүдтэ запасай генерал-майор А. В. Назаров хүндэтэй айлшаниинь болодог юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Александр Васильевич Денис Давыдовай нэрэмжэтэ партизанска бригадые хүтэлбэрилжэ, Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй алдарта түүхэдэ шэн зоригой ба баатаршалгын хуудаhануудые бэшэhэн габьяатай.

(ТАСС).

КАМА ШАДАРАЙ ТЭЖЭЭЛЭЙ ЮЛИ

ВОТКИНСК (Удмуртын АССР). Кама дээрэхи гидроузелнуудта дүтэ шадарай газар тэжээлэй ургамалнуудые тарижа ургуулха найдамтай зоно болгогдоно.

«Малиновский» совхоздо 500 гектарhаа дээшэ уhалагдадаг тунга сабшалан мелиораторнууд дамжуулhан юм. Хүсэ ехэтэй бүлүүр станцинуудай туhаламжаар Боткинско нуур сөөрэмhөө таталгадаhан ханаабуудаар амидаралта уhан «Фрегадуудта» хүргэгдэнэ.

Хүдөө ажахын томо объектые бариха болзорой 3 hараар түргэдхэгдэхэдэ, мелиораторнууд бригадна подрядаар ба вахтова аргаар хүдэлхэ аргатай болоhон юм. Мүнөө жэлhээ эхилжэ, уhалагдадаг талмай дээрэhээ түрүүшын ургаса суглуулагдаха байна. Олон жэлэй ногоонтой хүсы үбhэнтэй холижо ороохото ургамалнууд таригдаа юм.

Табан жэлэй эхинhээ хойшо автономито республика дотор уhалагдадаг сабшалангай ба бэлшээриин талмай гурбанай нэгэ хубяар ургэдхэгдөө.

ИГНАЛИНСКА АЭС ҮРГЭДЭНЭ

ИГНАЛИНА (Литвагай ССР). Эндэхи атомна электростанцида 750 мянган киловатт хүсэтэй хоёрдохи турбина элшэ хүсэнэй системэдэ холбогдобо. Тиигэжэ 1,5 миллион киловатт хүсэтэй дэлхэй дээрэхи эгээл томо реактор ашаглалгада оруулагдаба.

Түрүүшын блогой ашаглалгада оруулагдахада, Литвагай элшэ хүсэнэй томо предприятиин барилгашадай олон үндэhэ яhатанай отрядай, мүн тэрэшэлэн габшагай барилгые хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангадаг, бусад захилнуудые дүүргэдэг ороной хэдэн зуугаад ажалша коллективүүдэй оролдолго амжалтатайгаар харюулагдаба. Табяад онуудай эхеэр 3 республикын хүршэ колхозуудай хүсөөр мүнөөнэй хэмжээгээр тон бишыхан «Арадуудай хани барисаан» гэhэн гидроэлектростанциин баригдаhан газарта, Литвагай, Латвиин, ба Белоруссиин хилэнүүдэй бэлшэр дээрэ тус АЭС-эй баригдаhаниинь удхатай юм. Тус АЭС Неманэй хизаарые электрижүүлгын эхи табиhан юм.

Амгалан атом СССР-эй баруун хойто нютагуудай элшэ хүсэнэй нөөсые нилээд hайжаруулха байна. Игналинска АЭС-эй ашаглалгада оруулагдахада республика дотор электрижүүлгын хоёрдохи шатада орохо арга олгоhон байна.

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА — НОМУУДЫЕ

Ном хадаа Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай үнэн сэхэ ханинь, найдамтай…

ЭКОНОМИКО ГАРГАША БАГАТАЙ БАЙХА ЁhОТОЙ

АРhАНАЙ ШАНАР hАЙЖАРУУЛХА

Мүнөө үедэ арhа бэлэдхэлгын асуудал шухалада тоологдодог болонхой. Юуб гэхэдэ, арhаар оёгдоhон хубсаhан моододо орожо, хүн зон ехээр хэрэглэдэг болоо бшуу.

Арhа бэлэдхэхэ талаар хүдөө ажахын, мяханай комбинадай бэлэдхэлэй организацинууд, райзаготинспекцинүүд ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Малай болон ангай арhа бэлэдхэхэ, тэрэниие hайнаар дабhалжа хадагалха гээшэ мүнөө үедэ шухалада тоологдоно. Тэрэниие hайнаар, зүбөөр бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ ушартай. Энэ талаар республика дотор хүдэлмэри ябуулагдадаг гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй ха. Бэлэдхэлэй организацинууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлдэ арhа бэлэдхэхэ даабарие үлүүлэн дүүргээ hэн. Захааминай, Хориин, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, мүн энэ районой «Победа» колхозой загаhа олзоборилдог ажахын хүдэлмэрилэгшэд арhа худалдаха талаар табан жэлэйнгээ түсэбые сагhаань урид бэелүүлхээр хараална. Прибайкалиин ан үсхэбэрилхэ ба олзоборилхо ажахынуудай арhа тушаадаг Эрхүүгэй баазада hайн шанартай хара үнэгэнэй арhа худалдадаг байhыень hайшаан тэмдэглэмээр.

Түнхэнэй, Кабанскын, Яруунын, Хяагтын, Бэшүүрэй районуудай колхоз, совхозууд үнгэрhэн жэлдэ мяханда ошоhон, гарза хоролтодо ороhон малайнгаа, үхэhэн хурьгадайнгаа бүхы арhануудые, тусхай пунктнуудта тушааhандаа дүн хамта 100 мянга гаран түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаhан байна. Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина», Яруунын районой «Победа», «Дружба» колхозууд, «Бестужевский», Үдын, «Заветы Ильича», Наhатын совхозууд, Кабанскын шубуунай фабрика болон бусад ажахынууд квартал бүхэндэ тушааhан арhанайнгаа түлөө нэмэри хэдэн мянган түхэриг мүнгэ абана.

hүүлэй жэлнүүдтэ республикын олохон колхоз, совхозууд мал үүсэлдэг тусхай пунктнуудые, талмайнуудые бариhан байна. Энэнь ехэл hайшаалтай. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, Кабанскын шубуунай фабрикын мал үүсэлэгшэ нүхэр Сарин, Хандалын совхозhоо — нүхэр Савельев гэгшэдэй үүсэлhэн малай арhаниинь хододоо I ба II сортоор абтадаг юм. Прибайкалиин гахайн комплексдо, Яруунын районой заготконтородо энэ хэрэг hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Кабанскын районой ажахынуудай тушааhан малай арhан бүхэниинь 20—25 түхэригөөр сэгнэгдэнэ.

Загарайн районой «Гигант» колхоз урдань алаhан малайнгаа арhые доогуур сэнтэйгээр худалдадаг hаа, мүнөө жэлдэ мал үүсэлдэг нүхэр Ф. Г. Тарабукиниие энэ ажалда табиhанай ашаар бүхы арhаяа I, II сортоор тушаажа байна. Ф. Г. Тарабукин иимэ шанартай арhа тушааhанайнгаа түлөө байгша оной I кварталай дүнтөөр бүхыдөө 388 түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаа бшуу. Кабанскын районой Хандалын совхоз нэгэдэхи кварталда тушааhан арhануудайнгаа хахадhаань ехые эрхим шанартайгаар бэлэдхэлэй пунктда эльгээгээ. Республикын мяханай комбинадууд малай арhа шүрбэhэ абаха, хадагалха, шанараарнь илгаха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Эндэ арhа абадаг цехэй бригадир К. М. Кушнарев нилээд габьяатай.

Олохон райгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүд hарын hүүлдэ колхоз, совхозуудhаа мал ажалай тоосоо абахадаа, арhа тушааhыень хараадаа абана. Энэ талаар Кабанскын, Түнхэнэй, Хяагтын, Бэшүүрэй болон бусад районуудай инспекцинүүд яhала ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Гэхэтэй хамта, зарим ажахынууд, районууд малай арhа шүрбэhэнэй сэнгэй хэды дээшэлээшье hаань, тэрэниие тушааха талаар нилээд гээгдэлтэй. Илангаяа шэлүүhэнэй, шандаганай, гахайн арhанууд зарим тэды олоор тушаагдадаг болобошье, шанарайнгаа талаар hанаhанда хүрэнэгүй.

Ан үсхэбэрилдэг ба олзоборилдог ажахынуудта тусхай штатна ангуушадай үсөөн дээрэhээ hайн шанартай арhан олоор абтанагүй. hайн дуранай бүлгэмэй ангуушад энэ талаар хүдэлмэри мүртэй ябуулнагүй. Тиихэтэй хамта хулгай агнуури үшөөл олон байhаар. Нёдондо «Байкалец» колхоз клеткэ соо үсхэбэрилдэг ангай арhа тушааха түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй юм. Харин тэрэниие шалгахадань, склад соонь норкын олон арhанай бии байhаниинь элирүүлэгдээ бэлэй. «Путь Ленина» колхоз хара үнэгэнэйнгөө арhанай хахадыень тушаангүй байгаа. Эдэ бүгэдэhөө боложо, «Рыбакколхозсоюз» гүрэндэ ангай арhа тушааха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэ шадаагүй. Гэбэшье тус ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ооhэдынгоо ажалда тусхай сэгнэлтэ мүнөө болотор үгөөдүй байhаар.

Колхоз, совхозуудай зоовет-мэргэжэлтэд, врачнууд hү, мяха, нооhо үйлэдбэрилгын хажуугаар малайнгаа арhанда анхаралаа хандуулха ёhотой. Теэд энэ талаар ехэл гээгдэлтэй байhаарбди.

Зарим ажахынуудай эбэртэ бодо мал арhанай элдэбын үбшэндэ дайрагдажа, шэгнүүрээ алдана. Иимэ малай арhан муу шанартайгаар абтана. Жэл бүри хаа хаанагүй гуур үбшэниие үгы болгохо талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Гэхэтэй хамта Баргажанай районой Уланай, Бэшүүрэй районой «Дружба», «Еланский», Мухар-Шэбэрэй районой «Заганский» колхозуудта, Бүлюутын, Оёорой, Хэжэнгын, Дэрээнэй, Алцагай, Борьёогой, Бодонгуудай совхозуудта энэ үбшэн нилээд дэлгэрэнхэй.

Мүнөө болотор олохон колхоз, совхозууд малай арhа бэлдэжэ, хадагалжа байха тусгаар хүниие томилоодүй байhаар. Зоовет-мэргэжэлтэд энэ хэрэгые бэе-бэе дээрээ хаялсадаг. Хонишодые, үхэршэдые, мал үүсэлэгшэдые арhа зүбөөр хадагалха хэрэгтэ hурганагүй. Мал үүсэлдэг зарим талмайнуудай зүб мүрөөр хэрэглэгдэдэггүй байhаниинь харамтай. Арhа шүрбэhэ зүбөөр хадагалжа шадаагүйдөө хэншье харюусанагүй. Хэрбээ республикын олонхи ажахынуудай эбэртэ бодо малай арhые дунда зэргээр 21—29 түхэригөөр, хониной арhые 10—30 түхэригөөр худалдадаг hаа, Зэдын, Хяагтын, Хурамхаанай, Түнхэнэй районуудай ажахынууд үхэрэй арhые 8—10 түхэриг, хониинойхиие — 2—4 түхэриг сэнтэйгээр тушаана. Зарим райгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй мэргэжэлтэд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй заабариин ёhоор үхэл гарзада ороhон малай арhа шүрбэhэ абаhанайнь түлөө хонишодто, үхэршэдтэ нэмэлтэ түлбэри түлэхэ аад, тэрэнээ дүүргэнэгүй. Эдэ бүгэдэhөө боложо, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ, «60 лет Октября» колхозуудhаа, Борьёогой, Зэдын, «Октябрьский», «Заречный», Хүрбын совхозуудhаа абтаhан бүхы арhанайнь 80—97 процентнь муу шанартай байна. Иигэжэ колхоз, совхозууд нилээд ехэ гарзада ороно бшуу.

Республикын ажахынуудай hайн шанартай арhа тушааха хэрэгтэ районуудай бэлэдхэлэй конторонууд, райзаготинспекцинүүд хубитаяа оруулха ёhотой. Энэ хэрэгые заготконторонуудта табяатай байhан тусхай инструкторнууд бэелүүлхэ зэргэтэй. Теэд иимэ хүнүүд республикын оройдоол 4 райондо бии. Бэлэдхэгшэдтэ арhа тушааха гээшэ жэл бүри хүндэхэн боложо байнхай. Эдэнэр малай арhа зөөхэ автомашина үгы гэhэн шалтагаан баряад, ехэнхидээ юушье хэнэгүй. Зарим райпотребсоюзуудай, райпонуудай, хүтэлбэрилэгшэд хүдөө ажахын продукци бэлэдхэлгэдэ тусгаар табигдаhан автомашиные өөhэдынгөө хубиин хэрэгтэ ашаглана. Урдахи жэлнүүдтэ худалдажа абаhан «Живсырье» гэhэн автомашинанууд хаа хаанагүй хайша хэрэгээр хэрэглэгдээд, мүнөө эдэнь ябахаяашье болишонхой. Районуудай заготконторонууд ажахынуудые, hуурин тосхонуудые эрьежэ, арhа шүрбэhэ суглуулха хүдэлмэрээ мартажархинхай гэхэдэ алдуу болохогүй. Загарайн районой заготконторо райпотребсоюз хоёр томо малай арhа шүрбэhэ бэлэдхэхэ нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые бэелүүлжэ шадаагүй юм. Харин энэ районой Шулуутай, Тарбагатай hууринуудаар 1982 онhоо хойшо заготконторын хүдэлмэрилэгшэд оройдоошье ябаагүй. Эндэ малай олон арhанай тушаагдадаггүй байhаниинь элирүүлэгдээ. Прибайкалиин, Хориин, Захааминай болон бусад районуудай холын тосхонуудта ажаhуугшад малай арhа тушааха аргагүйдэнэ.

Буркоопсоюз жэл бүри мал үүсэлхэ тусхай пунктнуудые бариха хүдэлмэрээ ехэл удааруулна. Олохон пунктнуудта, складуудта арhа хадагалха, дабhалха арга үгы.

hүүлэй жэлнүүдтэ республика дотор ар…
лаар хэдэхэн ш…
гуулагданхай.
дэнь арhа зү…
технологическа…
доогүй, мүн ша…
гаха лаборатори…

Манай парти…
да «Экономико…
тай байха ёhото…
зорилго табина…
зүб. Теэд ко…
зууднай энэ ш…
гые зүбөөр ой…
аад, үүсэлэгдэ…
гарзада ороhон…
арhые хайша…
шэжэ, муу шана…
шаахадаа, ех…
дана бшуу. Уш…
бэлэдхэлэй ко…
райпотребсоюзу…
мэрилэгшэд, аж…
бэрилэгшэд бол…
тэд бии байгаа…
дые усадхаха…
хо хэмжээнүүд…
үнэтэй сэнтэй…
hайн шанартай…
тушаадаг болох…

КПСС-эй XX…
мүн партиин…
дахи Пленумүү…
ринүүд соо хү…
абтадаг проду…
рыень hайжару…
нилээд олон ха…
ганууд хараала…
бүгэдые бэелү…
хүн бүхэн өө…
битые оруулха…
гатай бшуу.

Н. Ье…
хүдөө ажахы…
нуудые бэ…
шанарыень шал…
республик…

ОЛОНОЙ НЮДЭН ХУРСА

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ХУУДАҺАН

...АЛАГШАДЫЕ ҺАЙНААР ХАНГАХА

...олон аяншалаг- ...ной соведэй ху- ...й асуудал рес- ...радай хиналтын ...ан хаража үзэ-

... соведэй хүтэл- ...экскурсида ябаг- ...алагшадые һай- ...н тула хэмжээ- ...агүй, худалдаа ...гурим, гүрэнэй ...урам эбдэхэ, гү- ...бэршэлхэ, ури- ...р тэрээндэ хан- ...ай эрид шууд ...аалгагдаһан хү- ...үлөө тушаалта ...рда шанга эрил- ... гээд арадай ...митедэй ба до- ...рэгүүдэй мини- ...хүдэлмэрилэгшэ- ...шалгалтаар эли-

...ба аяншалагша-дай эмхинүүдэй материально-техническэ үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ, аяншалагшадай баазануудые үргэдхэхэ ба бариха талаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Тиихэдэ ашаглагдажа байгаа гостиницанууд ба баазануудые хэрэглэхэ талаар дутагдалнууд олон. Жэшээлхэдэ «Баргажан» гэжэ гостиницын долоодохи комната бүхэниинь захиргаанай гү, али һуудал байдалые хангаха байранууд болгогдонхой. Аяншалагшадай «Улаан-Үдэ» гэжэ баазын 34 таһалгануудай 5-дань өөрынь хүдэлмэрилэгшэд байрлана. Иимэ байдал аяншалагшадые хангалгын хэмжээе үргэдхэхэ хэрэгтэ һаад ушаруулна.

Нитын эдеэ хоолые эмхидхэхэ хэрэгтэ горитой дутагдалнууд үзэгдэнэ: эдеэ хоолын хэмһээ багаар хэжэ худалдаха, үлүү мүнгэ тоолон абаха, продуктнуудые танилнуудтаа худалдаха гэхэ мэтэ хуули буса ябадалнууд гарана. 1983 оной октябриин 20 үдэрэй турша «Баргажан» ресторанай складһаа хамта дээрээ 7,4 мянган түхэригэй эдеэ хоол хажуу тээшээ худалдагдаһан байгаа.

Автотранспорт ашаглалгын хойноһоо шанга хиналта табигүй дээрэһээнь «Турист» гэжэ автобазын хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр аяншалагшадта автобус 41 дахин хойнотожо үгтөө, тиихэдэ 11 дахин автобус үгтэнгүй урид хараалагдаһан аяншалганууд таһалдуулагдаһан юм.

Социалис зөөри хамгаалха хэрэгтэ горитой дутагдалнууд бии. Байгша оной январиин 1-нэй байдалаар 14,9 мянган түхэриг мүнгэн дутаагдаһан гү, али үбэршэлэгдэһэн байба. Эндэ зэмэтэй хүнүүдынь харюусалгада хабаадуулагдаа. Гол фондын зүйлнүүд болон запасной частьнууд сагһаа урид хэрэггүй болоһондо тоологдоно. 1983 ондо түсэбһөө гадуур 13 тонно түлишэ, байгша оной январь һарада 208 час саг жолоошодто ехээр бэшэгдэжэ, үлүү мүнгэн түлэгдэһэн байна. Тиихэдэ, «Баргажан» ресторанда мүнгэн ехээр хулуугдаһан, үбэршэлэгдэһэн юм. Энэ хэрэгынь мүноо мүрдэлгын органууд шалгажа байнхай.

Эдэ бүхы дутагдалнуудтай эбсэжэ байһанайнгаа түлөө экскурси болон аяншалгын талаар областной соведэй түрүүлэгшэ В. И. Цивилевто донгодолго соносхогдоо.

Аяншалагшадые һайнаар хангахын тула хэмжээнүүдые абаагүй байһанайнгаа түлөө соведэй түрүүлэгшын ажахын талаар орлогшо С. С. Лищук шанга донгодолгодо хүртөө.

Тоо бүридхэлөө хангалтагүйгөөр эрхилжэ байһан, ахамад бухгалтер А. И. Чойжалсанова уридшалан һануулгада хүртэбэ.

Хэгдэһэн хүдэлмэриингөө хэмжээе нэмээжэ бэшэһэн, түлишэ ба элдэб запасной частьнуудые хэрэглэгдэхэеэ болишобо гэжэ худал хуурмагаар актнуудые бэшэһэн «Турист» автобазын ахалагша бухгалтер Л. В. Поляков комитедэй тогтоолоор нэгэ һарынгаа салин хүлһые гүрэндэ түлэхэ болобо.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

...АРАЙ

... арадай хинал- ...тет хинагшадай ...е эдэбхижүүлхэ ...иин авто-заһаба- ...ой арадай хинал- ...гэй ябуулдаг хү- ... асуудал ээлжээ- ... дээрээ хаража ... заводой арадай ... бүлэг (түрүүлэг- ...катова) үйлэдбэ- ...рые дээшэлүүлхэ, ... шанарые һайжа- ...э арга боломжо- ...дөөр хэрэглэхэ, ...үйлэдбэриин жу- ...уулха талаар ху- ...нна гэжэ тэмдэг- ...хид үнгэрһэн жэл ...үнгэрһэн байна. ...нэй түсэб, ажа- ...болон алмалта, ...суудалнуудта гол ...дуулаа юм. Ав- ...ые заһабарил- ...айжаруулха асуу- ...шалгалта эмхид- ...лтанууд ба рейд- ...гэхэдэ, мэргэжэл- ...хитэд хабаадуу- ... бүгэдэнь заво- ...эй түсэбөө дүүр- ... нилээдгүй ну- ... хүтэлбэрилэгшэд ...шадай элирүүл- ...лнуудаар коллек- ...да тоосодог гу-римтай. Арадай хиналтын бүлэгэй шалгалтануудай дүнгүүдээр жэлэй туршада 13 хүн харюусалгада хабаадуулагдаа юм. Гэхэтэй хамта, дутуу дунданууд гол бүлэгэй хүдэлмэридэ бии гэжэ комитет зааһан байна. Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталагдаа.

БАРГАЖАН

АРАДАЙ хиналтын комитет ээлжээтэ заседани дээрэ «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй 20-дохи ПМК-гай барилгын хүдэлмэри тухай асуудал хаража үзэбэ. Энэ оньһожоруулагдамал колонно барилга хэхэ талаар гурбан жэлэйнгээ (1981—1983 онууд) түсэбые оройдоо 50 процент дүүргээ юм. Байгша онойшье даалгабари тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байнхай.

Барилгын иимэ ехэ гүнзэгы гээгдэлдэ ороод байбашье, ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэриингөө шанарые һайжаруулха талаар, мүн оньһон техникэеэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын тула саг дары хэмжээнүүдые абанагүй гэжэ комитет тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, «Байкалец» гэжэ загаһа олзоборилдог колхозой норко үсхэбэрилхэ фермые барилга хэдэн жэлэй туршада унжагайржа байһаар. 1979 онһоо хойшо түсэбһөө 2 дахин бага мүнгэн — 400 мянган түхэриг ашаглагдаад байна. Барилгын шанар муу. Фермын байрануудай олонхи тулгануудынь хэлтыжэ, үмхиржэ эхилээ. Гаражай үүдэн шэнээр һэлгэгдэхэ ёһотой. Барилгынь талмай дээрэ бог шорой, модоной хаядаһан элбэг. ТО-7 түхэлэй погрузчик, ПЭС-15 түхэлэй электростанци, Д-606 түхэлэй бульдозер, 30-3322 түхэлэй экскаватор хэрэглэгдэхэеэ болинхой хэбтэнэ. Энэ хүсэтэ техникэ бүридхэн заһабарилха, һайнаар ашаглаха талаар хэмжээнүүд абтанагүй.

ЯРУУНА

ПОБЕДА» колхоздо малай олоор гарзалһан тухай асуудал арадай хиналтын комитет хаража үзэбэ.

Тус ажахыда үбэлжэлгын үедэ 139 толгой эбэртэ мал, 556 толгой хонин үхэһэн байна. Һү һаалиин фермэнүүдтэ туганууд олоор гарзалаа. Жэшээлхэдэ, Эгэтын фермэдэ 47 тугал, Хангирай фермэдэ 93 тугал гарзалаа. Муугаар харууһалһанһаа болоно, үхэр мал, хонид, хурьгад гарзална гэжэ арадай хинагшадай шалгалтаар элирүүлэгдэбэ. Эгэтын фермын малай байранууд соо ариг сэбэр сахигдадаггүй байшоо. Гол шухалань гэхэдэ, зоотехническэ ба ветеринарна хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Үбшэлһэн малые аргалха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Колхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд эдэ бүхы дутагдалнуудаа усадхаха тушаа шанга хэмжээнүүдые абанагүй. Тиихэдэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдэйнгээ урда шанга эрилтэ табидаггүй байна.

Арадай хиналтын комитет нитын малай гарзалһанай түлөө колхозой хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдые харюусалгада хабаадуулба.

ХОЙТО-БАЙГАЛ

СЕВЕРОБАЙКАЛЬСКЫН арадай хиналтын городской комитет «Ангарский» совхоздо социалис зөөри хамгаалха талаар ямар хүдэлмэри ябуулагданаб гэһэн асуудал зүбшэбэ. «Ангарский» совхоздо 1982 ондо 3064 түхэригэй, 1983 ондо 2682 түхэригэй гүрэнэй зөөри үбэршэлэгдэһэн гэхэ гү, али үригдэһэн байна гэжэ арадай хиналтын шалгалтаар тодорбо.

Тиихэдэ үхэр мал олоор гарзална. Зүгөөр совхозой дирекци гүрэнэй зөөри үриһэнэй түлөө зэмэтэй хүнүүдтэ яла түлүүлхэ гэхэ мэтэ хэмжээнүүдые абадаггүй байһаниинь харамтай. Эндэ мүн материальна баялигуудые бүрид хэлдэ абаха хэрэг хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Тиихэдэ совхозой мүнгэ зөөри хуули бусаар гаргашалха ушарнууд дайралдана. Жэшээлхэдэ, совхозой директор нүхэр Пермяков районой хүдөө ажахын управлениин зүбшэлгүйгөөр эрхэтэн Лифановые запчастьнуудые асархыень Минск хото эльгээһэн байха юм. Эдэ болон бусад дутагдалнуудтай эбсэжэ байһан нүхэр Пермяков шанга донгодолгодо хүртөөд, гүрэндэ нэгэ һарынгаа салин хүлһэ түлэхэ ёһотой гэжэ арадай хиналтын городской комитет тогтоогоо.

...РИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ...НДЭ УНЖАГАЙРНАБ?

... тала дайдаараа ...һон Зэдын рай- ... Петропавловка ...эн, дошхон урас- ... голой хойто бэе- ... юм. Һүүлэй хо- ... туршада энэ тос- ...хаар бэшэ боло- ...аа. Мүнөө сагай ...нүүдые ханга- ...рэгдэһэн байрын ...газинууд, һур- ...лон хүүгэдэй саа- ...дбэриин, соёлой, ...ажаһуудалай хэ- ... хангалгын бай- ...эдэ бүгэдэ тус ... улам бүри гоё

... хүтэлбэрилэгшэд ...жабайдалай саа- ...элтые бүри үр- ...рилготойгоор уһа ... түхеэрэлгэнүү- ... гэһэн шиидхэ- ... һэн. Энэнь ню- ... ехэтэ һайшааг- ... Тиигэжэ тэдэнэр ...үүдтэ сэбэр уһа- ... найдажа, баяр- ... баярлаһан юм. ...хүн зоной хүсэл ...ь хэдэн жэл соо ...хэгүй байшоо. ... саада.тээ, 1974 ...өөрэлдөөнэй эхи ...татагдаа юм. Тии- ... мянган түхэригэй ...аарһан дээрэ эхи- ...рэ гэһэнһээ хой- ... дээрээ 635 мян- ... мүнгэн гаргаша- ...игэбэшье барил- ... хэгдээгүй бай- ...шагүй барилгын ...р байтар, проект ...гдаһан сэбэрлэл- ...торэй түхеэрэлгэ ...шэнээр һэлгэхэ ... 1982 ондо шэнэ ...агдабашье, урда- ...коло үнэтэй бо- ...е энэнь һүүл- ...шэ байшоо. Эдэ ...һэн хүдэлмэриин ...рагшалагда- ...эй һүүлээр, 1983 ...тэ энэ барилга ашаглалгада оруулагдаха гэжэ дүрбэ дахин бэшэгдэбэшье, мүнөө болотор бэлэн болоогүй зандаа.

Барилгын хүдэлмэринүүд юундэ унжагайрнаб? Эндэ хэн зэмэтэйб? Районой арадай хиналтын комитет тус барилгын үни удаан саг соо унжагайрһаниие шалгажа, юун дээрэһээ, ямар шалтагаанһаа барилгын хүдэлмэриин һаатаһан ушарые элирүүлбэ. Энэнь юуб гэхэдэ, «Бурятцелинстрой» трестын 589-дэхи ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй (начальник С. С. Даржаев, ахамад инженер А. А. Пластинин, участогай прораб Б. Ж. Раднаев) тушаалта уялгадаа хайша хэрэгээр хандаһан ушарһаа нилээдгүй юумэн дулдыдаба. Эдэнэй хайхарамжагүй ябадалһаа уламжалан, барилгын хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олошороо. КНС-1, КНС-2 түхэлэй хабсаралгада, коллекторнүүдые, КУ-200 болон ажахын корпусуудые бүтээлгэдэ ехэ дутагдалнууд бии. Жэшээнь, КНС-1 түхэлэй хабсаралга түсэбэй ёһоор түхеэрэгдэхэ газарһаань тад ондоо тээ һуулгагданхай. Энээнһээ боложо уһанай түлхисэ проектын хэмжээнһээ 4—5 кубическа метрээр доро болошоо. Энэл шалтагаанһаа бүлүүрынь уһаяа хүсэд бүлэжэ гарганагүй. Бүлүүр станци дээрэхи электродвигатель автоматика болон бусад түхеэрэлгэнүүдэйнь заһим хэрэгсэлнүүд дутуу, КНС-2 дээрэ вентиляци тодхоохо хүдэлмэри, унжагайрна, автоматикань мүн лэ хүдэлдэггүй байха юм. КУ-200 гэһэн түхеэрэлгэдэ 12 түхэлэй хүдэлмэри гүйсэд дүүрэнээр хэгдээгүй гэжэ арадай хинагшад тодоруулба. Ажахын корпусой барилгада мүн лэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон.

Эндэхи барилга хабсаралгын хүдэлмэриин шанар тон муу гэжэ тэмдэглэгдээ. Гол канализаци түхеэрэлгэдэ техническэ эрилтэнүүд сахигданагүй. Соргонуудыень буруугаар һуулгаһанай ,эсэстэ барилгашад канализациин траншейнүүдые гурба дахин малтажа, түбэй гудамжануудай нэгэн болохо Свердловэй үйлсэдэ соргонуудые табиба. Иимэ хүдэлмэриин һүүлээр энэ үйлсэдэ обоологдоһон шорой, яама, хонхор болон түмэрэй хаядаһан үлэжэ, энээгүүр хүнүүдэй ябахааршье бэшэ болошоо. Гадна канализационно соргонуудай худагууд газар дээрээ 50—60 сантиметр бултайжа харагдана. Тиихэдэ нүгөө зариманиинь бүри доро газарта хушагдажа, нүхэ, яама болошонхой. Эдэ бүгэдэ үйлсөөр ябаһан машинануудта ехэхэн һаад, түбэг ушаруулна, мүн нютагай хүн зоной дундаһаашье эдэ дутагдалнуудые усадхаха тухай ажаглалта, гүйлтанууд олоор ороно.

Гэбэшье ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүхы дутагдалнуудта ямаршье анхарал хандуулдаггүй байна. Барилга хэжэ байһан талмайнуудаа сэбэрлэжэ, хүн зоной, машинануудай ябахада зохид болохо талаар огто хэмжээ абанагүй.

Арадай хиналтын комитедэй үнгэргэһэн шалгалтын дүнгөөр бодомжолходо, 589-дэхи ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд энэ хүдэлмэриеэ саашадань түргэдхэжэ, найдалаа алдангүй сэбэр уһа хүлеэжэ байһан хүн зоной эрилтэ бэелүүлхэ талаар хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээ саг болзор соонь тодхолгодо анхаралаа һулаар табина гэһэн тобшолол хэлтэй.

А. ШАТУЕВ,
Зэдын районой арадай хиналтын комитедэй инструктор.

БҮЛЭГЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

Энэ үдэр Ирина Прокопьевнагай юрын лэ ажалай үдэр һэн. Тэрэ үглөөнэй 9 саг болохоһоо урид, ажалдаа ерэдэг лэ хэмдээ ерэжэ, таһалга соохи сэсэгүүдээ уһалаад, сонхоёо нээжэ, газаашаа шэртэбэ. Эгээл энэ үедэ стол дээрэхи телефониинь жэнгиржэ, гэнтэ залд гэшэнэ.

— Тиимэ. Михалева шагнажа байна. Үгы даа, мартаагүйб..,— гэжэ хонгёохоноор харюусаад, телефонойнгоо трубкые табижа, стол дээгүүрнь нягтаханаар ябталаатай байһан дэбтэрнүүдээ абажа ирана.

Мүнөөдэр баһал шалгалта үнгэргэгдэхэнь. Энэ шалгалтада арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Евгения Ермиловна Заяшникова өөрөө хабаадалсахань. Цеховэ бүлэгэй түрүүлэгшээр хоёр жэлэй туршада хүдэлжэ ябаһан Ирина Прокопьевна олохон лэ шалгалтануудые үнгэргөө юм. Бүри урда жэлнүүдтэшье арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн ябаха үедөө магазин дотороо үнгэргэгдэһэн шалгалтануудта хабаадалсажа, аха нүхэдэйнгөө дүршэлыень халан абалсаһан байна. Зүгөөр мүнөө тэрэ энэшье шалгалтаяа амжалтатайгаар үнгэргэхэбди гэжэ бэедээ хэды найдабашье, бэшэ нүхэдэйнгөө суглартар үлэһэн нэгэ час тухай саг соо энэ тэрэ дэбтэрнүүдээ иран, столойнгоо һугалга сооһоо ном, журналнуудые гаргажа, бишыхан блокнодтоо хэрэгтэй тоо, баримтануудые тэмдэглэн бэшэнэ...

И. П. Михалева Улаан-Үдын «Юбилейный» универмагта товароведээр арбан дүрбэдэхи жэлээ хүдэлжэ ябана. Тэрэнэйнгээ 9 жэлдэнь арадай хинагшын хүнгэн бэшэ үүргые оролдосотой бэрхээр дүүргэжэ байһан алдартай. Хамта ажалладаг нүхэдынь урагшаа һанаатай, ажал хүдэлмэридөө бэрхэ, олоной дунда үгээ һайнаар ойлголсодог энэ эхэнэрые хоёр жэлэй саада тээ цеховэ бүлэгэй түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгаа бэлэй. Энэ ехэ этигэл найдабариие эрхимээр дүүргэхын тула Ирина Прокопьевна бүхы шадалаараа оролдодог. Энэ бүлэгэй ажал хэрэг тухай тобшохоноор хөөрэхэ зуураа, гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Е. Е. Заяшникова иигэжэ онсолоо.

— Манай горпромторгын дэргэдэ оршодог арадай хиналтын гол бүлэг 12 цеховэ бүлэг боложо хубаардаг. Тэдэнэй дундаһаа «Юбилейный» универмагай дэргэдэхи цеховэ бүлэг түрүүшүүлэй тоодо оролсоно. Тус бүлэгые даагша Ирина Михалева ажал хэрэгээрээ бидэндэ мэдээжэ болоһон, арадай хиналтын бүлэгэй эсэшэ сусашагүй түлөөлэгшэ юм. Тэрэнэй эмхидхэһэн шалгалта бүхэн хододоо эмхитэйгээр үнгэржэ, дутуу дундануудынь зүбөөр элирүүлэгдэдэг юм...

Даалгагдаһан ажал хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр, оролдосотойгоор хандадагыень тэрэниие харан сасуу таахаар һэн. Юуб гэхэдэ, бидэнэй арадай хиналтын хүдэлмэреэр һонирхон, нэгэ хэды асуудал табихадамнай, Ирина Прокопьевна уриханаар, энеэгээд: «Энэ сагтаа, энэ сагтаа би таанадай һонирхоһон бүхы асуудалнуудта бултандань харюусахаб»,— гээд, ханын хажуугаар жэрылдэн табяатай байһан шкафууд сооһоо зохидхоноор шэмэглэгдэһэн дэбтэрнүүдые гаргана. Тэдэнээ стол дээгүүр аятайханаар дэлгэн, бидэнэй хажууда зэргэлжэ һуугаад, хэзээ ямар шалгалтын үнгэргэгдэһэн, мүн ямар шиидхэбэринүүдэй абтаһан тухай тобшохоноор хөөрэнэ.

Цеховэ бүлэгэй дэргэдэ 6 сектор байгуулагданхай. Эдэ секторнүүдые арадай хинагшад Галина Васильевна Темникова, Евгения Хайдыковна Сагадаева, Галина Гавриловна Храбрая болон бусад хүтэлбэрилнэ. Магазинайнгаа 17 секциин ажал хүдэлмэриие саг үргэлжэ хинан шалгажа, дутуу дундануудыень элирүүлжэ, усадхаха хэрэгтэ тэдэнэр анхаралаа ехээр хандуулна. Цеховэ бүлэг, мүн секторнүүд жэл, квартал, һара бүхэндэ табигдажа байдаг түсэбэй ёһоор ажалладаг. Тиихэдэ бүлэгэй гэшүүд һарадаа 2—3 дахин сугларжа, урдахи зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэдэг, саашанхи хараа түсэбүүдээ баталдаг юм.

— Хаана, ямар секцидэ ажал хэрэгынь хазагайржа эхилнэб — тэндэл саг дарыдань шалгалта үнгэргэжэ, дутагдалыень усадханабди. Иимэ ушарнууд манай магазинда үзэгдөөд лэ байдаг. Жэшээ болгон дурдаха болоо һаа, ажалдаа хожомдогшод, худалдан абагшадта хэрзэгыгээр хандадаг, мүн даалгагдаһан уялгаяашье ёһын тэдысэ дүүргэдэг заримашуул байдаг. Һаяхан «Трикотаж» гэжэ секцидэ шалгалта хэгдэжэ, эдэнэрэй мүнгэеэ дутаажа байһаниинь элирүүлэгдэбэ. Тии гэжэ энэ хэрэгынь саг соогоо усадхагдажа, зэмэтэйшүүл хэһээгдээ. Энэ секциин 7 хүдэлмэрилэгшэд донгодолго абажа, бэшэниинь ондоо секцинүүдтэ тараагдаа.

Тиихэдэ хүүгэдэй гуталай секциин наймаалагша Лена Берлова ажалдаа саг үргэлжэ гээгдэдэг, мүн худалдан абагшадта бүдүүлигээр хандадаг байгаа. Комсомолой болон партиин гэшүүдэй хамтын суглаа зарлажа тэрэнэй ябадалые хаража үзөөд, нэгэ һарын туршада нүхэдэйнь «нюдэн» доро байлгаха гэһэн хэмжээ абаабди. Гэбэшье энэ басаган саашадаа маанадаар үлөөгүй, ажалһаа гараа һэн. Иимэрхүү ушарнууд тохёолдожол байдаг шуу. Эдэнииел усадхажа, саашадаа һайнаар хүдэлхын түлөө бидэнэр оролдонобди,— гэжэ Ирина Прокопьевна хөөрөөд, томо гэгшын папка соо нягтаханаар хадагалагдаһан ханын газетэнүүдые, «халаахайнуудые» харуулба. Тэндэнь квартал бүхэнэйнь түсэбүүд томо саарһан дээрэ аржытар бэшэгдэнхэй. Социалис мүрысөөндэ илагшадай нэрэнүүд мүн лэ томоор барлагданхай. Ажалһаа гээгдэгшэд тухай «халаахайнууд» хөөрэнэ.

— Эдэ газетэнүүдээ ханада үлгөөд, һүүлээрнь абажа хадагалдагбди. Эдэмнай коллективэй гансашье муу талые харуулдаг бэшэ, мүн һайн хэрэгүүд, амжалтанууд тухаймнай хөөрэдэг юм даа, —гэжэ нүхэр Михалева тайлбарилна.

...Арадай хинагшын юрын лэ үдэр. Энэ үдэр Ирина Прокопьевна гол ажалаа хэжэ, даалгагдаһан уялгаяа гүйсэдхэхынгөө хажуугаар, нитын хүдэлмэридэ хабаадалсажа үрдеэ. Тэрэмнай байгаалиие хамгаалгын бүлэгэй түрүүлэгшэ ха юм. Ажалайнгаа һүүлээр гэртээ ошожо, гэрэйнгээ ажал хэһэнэйнгээ һүүлээршье тэрэ эсэһэнээ мэдэхэгүйл. Мүнөөшье үдэшэ тэрэнэй таһалгын сонхоор электрын гал орой һүни болотор яларһаар лэ һэн. Юуб гэхэдэ, Ирина Михалева арбаад хоногһоо Киев хотодо ошожо, зунайнгаа сессиие тушаахань ха юм...

Х. ДАМПИЛОВА.

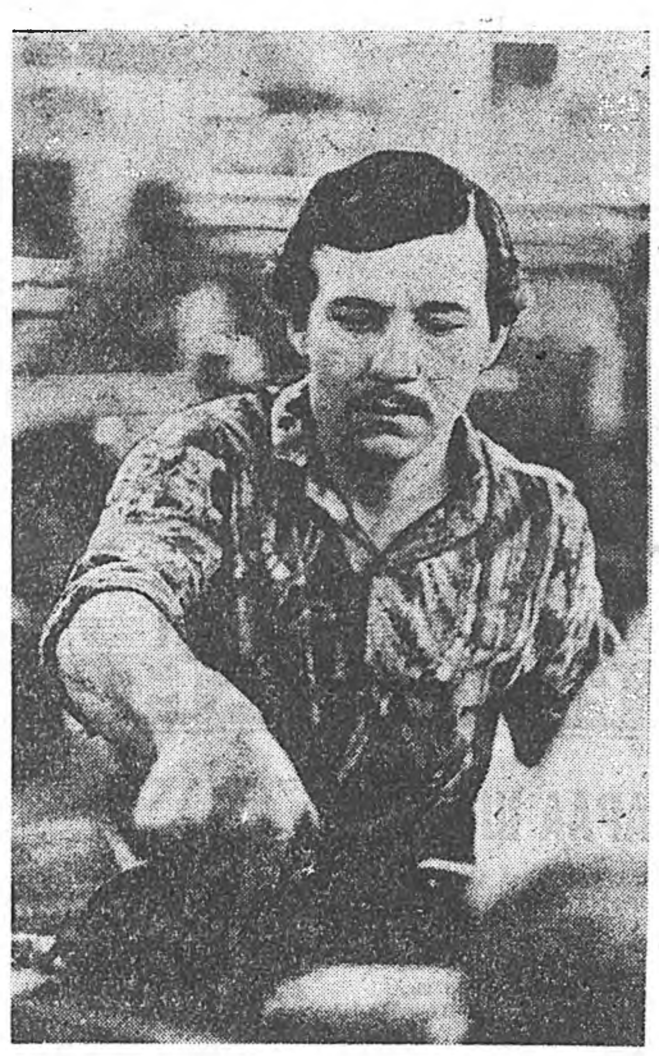

Улаан-Үдын СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой коллектив Буряад ороной Россиин гүрэндэ һайн дураараа ниилэн ороһоор 325 жэлэй ойдо зорюулжа, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Мүнөө заводой механическа цехэй коллектив социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсана. Тус цехэй арадай хиналтын бүлэг нөөсэ арга боломжонуудаа элирүүлэн, алмалта, арьбалалта туйлаха хэрэгтэнь ехээр нүлөөлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой түрүү токарьнуудай нэгэн, механическа цехэй арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн Виктор Манаев.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Мүнөө үедэ республика доторнай үбһэ бэлэдхэлгын халуун хаһа орожо ерэнхэй. Районуудай ажахын хүдэлмэрилэгшэд үбһэ тэжээл ехээр, һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ гэһэн зорилго урдаа табин ажаллана. «Зунай нэгэ үдэр үбэлые тэжээдэг» гэһэн аман үгын ёһоор наратай, сэлмэг үдэр бүхэн үбһэшэдтэ айхабтар үнэтэй болонхой.

Захааминай районой Далахайн совхозой мэргэжэлтэд, хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад энэ жэлдэ үбһэ тэжээлэй баян ургаса бэлэдхэхэ тухай социалис уялгануудые абаһан байна. Тэдэнэр КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Совхозой ажалшад жэл бүри һайн шанартай, ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг юм. Үбһэнэй шанар, ажалай ябаса шалгаха талаар арадай хиналтын бүлэгүүдэй гэшүүд ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг. Хинагшадай олонхинь механизаторнууд, мал адуулагшад юм. Тиимэһээ тэдэнэр, илангаяа малшад үбһэнэй шанарай түлөө оролдодог байна.

Нэгэдэхи отделениин ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ, гол бүлэгэй түрүүлэгшэ Юрий Бадмаевич Будаев ажахыдаа үнгэргэгдэдэг шухала-шухала кампанинуудай үедэ холын гүүртэнүүдээр саг үргэлжэ ябажа байдаг юм. Мүнөө тэрэнэй анхаралда үбһэшэдэй звенонууд оролсохонь гэшэ. Энэ нүхэрнай гол бүлэгэйнгөө, постнуудай гэшүүдтэй хамта хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Арадай хиналта, хинагшадай үүргэ, тэдэнэй харюусалга тухай хөөрэлдөөнүүд гол бүлэгэй гэшүүдэй дунда олоор үнгэргэгдэдэг юм.

Арадай хинагшадай хүдэлмэридэ коммунистнууд, комсомолой эдэбхитэд, арадай депутадууд, мүн ажахын малшад, механизаторнууд ехэ туһаламжа үзүүлдэг. Үнгэрһэн жэлэй үбһэ хуряалгада нэгэдэхи отделениин механизаторнууд Федор Нимаевич Жамбалов, Сергей Аюрович Дылыков гэгшэд эрхим дүнгүүдые харуулаа. Арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүд Б. Р. Гончиков, Б. Ш. Гармаев, А. Д. Дампилов, А. Х. Дашеев, А. Б. Базаров, В. Ц.-Д. Бадмаев, В. Л. Жалсараев гэгшэд даалгагдаһан үүргэдээ харюусалгатайгаар хандадаг юм. Тэдэнэр түрүүлэн өөһэдынгөө звенонуудые үбһэ бэлэдхэлгэдэ хабаадуулдаг.

Далахайн совхозой хоёр отделенидэ үбһэшэдэй 30 гаран звено ажаллажа эхилээ. Звено бүхэндэ арадай хиналтын постнууд байгуулагданхай. Звеногой гэшүүд совхоз дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хабаадалсан, һайн шанартай, ехэ тэжээл бэлэдхэхын түлөө шармайн оролдоно.

Ж. ДАРМАЕВА.

ҮЛҮҮ ХАРААД, БУЛУУ ХИМЭЛХЭНЬ...

ФЕЛЬЕТОН

Улаан-Үдын архи нэрэдэг заводой хүдэлмэришэд Анатолий Полищук Сергей Пугачев хоёр заводой директортэ нэгэтэ дуудуулжа, болгоомжотойгоор богоһо алхажа оробод. Директорэй асуудалнуудта ямар харюу үгэхэ тухайгаа тэдэ хоёр урид хэлсэһэн байгаа.

—Танай даажа ябаһан вагонһоо 20 шэл архи хаана орошоо гээшэб? — гэжэ директор бардаастайхан хоолойгоор асууба.

— Үглөөгүүр һэрихэдэмнай, хулгайшад абашаһан байгаал даа. Бидэ өөһэдөө зууншье грамм уугаагүйлди, — гэжэ байжа, сэхэл зэмэтэй хүнүүд шэнгеэр дуугаралдан, нулимса гоожуулаадшье абабад.

Директорэй зүрхэн шулуун бэшэ ха юм. Эдэ хоёр, магад, зүбөөр хэлэнэ гү гэжэ һанаад:

— Заа, дүүрээ. Саашадаа нигэжэ хулгайшадта тонуулангүй ябахыетнай хүсэнэб. 10 шэл архитнай харгын утада эбдэржэ һалаба, адхарба гэжэ акт табихабди. Нүгөөдэ 10 шэл архиень өөһэдөө түлэхэт, —гэжэ тоб байса тодоор хэлээдхибэ.

Урдаһаань Анатолий Полищук нариихан хоолойгоор:

— Үгы, энэ бүхы 20 шэл архи адхараа гээд акт табижархиха байгаал даа, — гэжэ улам саашаа урмашан оробо.

— Үгы. Хори-хорин шэл архи иимэ багахан зайда абаашахада адхарба гэжэ бэшээ һаамнай, заводто ямар байха гэжэ һананат? — гээ һэн директор.

Хоёр нүхэд директорэй кабинет сооһоо гарамсаараа, бэе бэедээ эмнилсээд, сэдьхэлээ ханажа: «Директорээ мэхэлжэ шадабалди, улаан хэлэмнай урдаа байһан ямаршье хүниие үгэдөө оруулжа шадахал даа», — гэжэ хүхилдөө һэн.

Үнэн дээрээ тэрэ хоёр хэдэн шэл архияа хоюулан уһан тулам болотороо уугаад, үлэһыень түмэр харгын станцинууд дээрэ худалдажа, олоһон мүнгэеэ ондоо аргаар «шэнгээһэн» байгаа.

Республикын олон районуудта эльгээгдэдэг тэдэ хоёрой вагонууд сооһоо хэдэн шэл архи ходо шахуу дуталдадаг болоо һэн. Харин Полищук Пугачев хоёр худал зугаа гаргажа, хулгайшадые хойноһоонь намнажа хүсөөд, тооһыень гүбеэдшье орхиһон шэнгеэр хөөрэдэг бэлэй.

Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ хоёр нүхэд архида угаа дуратай, үнэн сэхээр ажал хэхэ дурагүй, «алим бэ тэрэтнай, асарагты наашань» гэдэг заншалтай хүнүүд һэн.

...Анатолий Полищук нүхэртээ андайжа һуугаад, ээлжээтэ шэлээ задалха үедөө:

— Хайшан гэжэ энэ архияа түлөөһэгүйгөөр уудаг болохомнай гээшэб? — гэжэ нүгөөдэ нүхэрэйнгөө урдаһаа гэлыжэ хараад, саг зуура ехэл томоотой хүнэй янза үзүүлбэ.

— Харгыдаа архи ууха арга олдоно ха юм. Гэртээ салин хүлһэеэ асараагүйшье һаа, хамаагүй бэзэ, —гэжэ нүгөөдэнь тэрэ стакантай архияа хооһолхо зуураа, хоолой сооһоо хашажа дуугарба.

— Ах, Сергей, Сергей. Бишни нэгэ гайхалтай юумэ һанаад байнаб. Шимни туһалнашьегүй хэбэртэйш, — гэжэ нүхэрөө ехэтэ баярлуулха гэжэ бодобо.

— Архинень уугаад, шэл соонь уһа хэхэ һанаатай гүш даа? Уһан архи хоёрые илгаруулхаяа болиһон зон байха гээ гүш? — гэхэдэнь, нүгөөдэнь:

— Ай, халагни, шимни тааба ха юмши. Иимэ ухамайша, ямаршье юумэ һанажа ядахагүйл хүнши даа, — гэжэ байжа нүхэрөө магтажа мэдэбэ.

— Заа, юун гэнэш даа. Саашань, — гэжэ магтуулһан һогтуу Сергей үреэһэн нюдөө зэртылгэбэ.

— Тэрэ шэлтэй архияа бултыень уунгүй, дээрэһээнь нэгэ 100 грамм уугаад, тэрэнэй орондо уһа хээд таглажархихабди, — гэжэ Анатолий тэрэ «гайхалтай» юумэн тухай нүхэртөө сэхыень хэлэхэдэнь, дээрэ дээрэһээнь хоёр стакан хара архи «даражархиһан» нүхэрынь манаташаһан толгойгоо дохибо.

— Бололтой юумэ хэлэбэш. Тэрэ шэлнүүдээ яа-аажа таглахабибди? — гээ һэн.

— Энэмнай эгээн хүшэр юумэниинь гэшэ. Шамда хэлэһэн хадаа, нэгэ юумэ мэдэжэ байгаа бэзэб, —гэжэ Полищук шангаханаар дуугараадхиба.

— Заа, хэзээ эхилхэ болонобди? Би бэлэн байнаб, урдашни, — гэжэ Пугачев ээдэлдэһэн хэлээр гүбэд гээд, үбсүүгээ ёбороод абаба.

— Нүгөөдэр архитай вагон үдэшэжэ, район гарахабди. Мүнөө ошожо амара даа. Үдэшэ уулзахабди, — гэжэ архида бэлэхэнээр һогтодоггүй Анатолинь хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

...Түмэр харгын вокзал дээрэ архитай вагонуудые үдэшэхэеэ ерэһэн хоёр хүйхэрнай нэгэ чемодан баринхай иишэ, тиишээ хараашалһаар нэгэн соонь орошолой. Поездшье урагшаа шуумайжа, «түр-түр» гэһээр ябадалаа хурдадхаба. Тэрэ хоёр хүйхэрнай архинуудай шэлнүүдые нээжэ дундалан абаад, орондонь уһа хэжэ мэдэбэд. Тиигээд тэрэ өөрын зохёоһон «түхеэрэлгын» ашаар шэлнүүдээ дахинаа таглажа эхилбэд. Нюутар нюргаар гараха гэжэ хэлсэдэг һэмнай...

Милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ балшыса баригдаһан эдэ хоёр хүйхэрнай гэм зэмээ бултыень мэдэрхэ баатай болобо: «Бидэ хулгай хэжэ абаһан архияа хүнүүдтэ худалдадаг, мүнгыень хармаангалдаг байгаабди. Түлөөһэгүйгөөр архи уугаашье гээшэбди. Хуулиин урда харюусаха ёһотойбди».

Үлүү хаража ябаһаар, булуу химэлхэ болобол даа. Мүнөө сүүдэй урда зогсохонь.

Л. ДУБИНИНА,
Улаан-Үдэ хотын Советскэ районно Соведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай ахалагша мүрдэгшэ.

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн

УРАГШАГҮЙГӨӨР ЗАХАЛБАШЬЕ...

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар уласхоорондын заншалта наймадахи мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр манай спортсменүүдтэ урагшагүйгөөр захалжа, сугларагшадые бага зэргэ голхоруулhаншье байхадаа магадгүй. Үнэхөөрөөшье, тиигэнгүй яаха гээшэб! Ушарынь юуб гэхэдэ, манай урдаа хараха хэдэн барилдаашад, тусхайлбал, Б. Актинов, Ц. Гулгенов, Г. Цындымеев, А. Бардаханов, В. Шестаков, С. Галсанов болон бусад шүүгдэшэhэн байгаа бшуу.

Гэбэшье тэдэнэй зариманиинь энэ алдуу дутагдалhаа зүб тобшолол хэжэ, саашадаа хэдэн толотомо илалта туйлаhан байха юм. Энэ талаар манай «Динамо» бүлгэмэй барилдаашад онсо шалгараба. Эдиршүүлэй дундаhаа СССР-эй түрүү hуури эзэлhэн Виктор Жариковта (Красноярск) гурбадахи дүхэригтэ шүүгдэшэhэн Владимир Актинов удаадахи уулзалгануудтаа П. Черкашин, И. Балтуков, П. Вивдич гэгшэдые илаhан байна. Благовещенск хотын бэрхэ барилдаашан Петр Вивдичтэ 0:3 тоотойгоор шүүгдэжэ ябатараа, Володя эршэтэйгээр добтолжо, ташаалдин хаяжархёо. Тиигэжэ тэрэ бронзо медальда хүртэхын түлөө тулалдаха юм.

Красноярскhаа ерэhэн студент Георгий Харибашвилида диилдэбэшье, Владимир Шестаков саашадаа эдэбхижэжэ, Уве Штиглер (ГДР), Ислям Хамдиев (НРБ) гэгшэдые илаад, түгэсхэлэй нааданда гараба. Юрэдөөл, мүнөө жэл В. Шестаковто ехэ урагшатай байгаа. Манай бэлигтэй бэрхэ залуу тренернүүдэй нэгэн болохо Валерий Сыдеевэй hурагша залуушуулай дундаhаа зонын болон РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ илажа, СССР-эй спортын мастер болонхой. «Динамо» бүлгэмэй Түбэй соведэй мүрысөөндэ олон мастернуудые диилэжэ, бронзо медаляар шагнагдаа hэн. Тиигэжэ тэрэ Красноярскда үнгэрэгдэhэн СССР-эй 40-дэхи чемпионадта хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн, улам мүлиhэн байгаа.

Манай залуу барилдаашад сооhоо спортын мастерта кандидат Түмэн Жаргалов тухай тусгтожо хэлэлтэй.

Тэрэ hаял 17-той боложо ябана. Агын автономито округой Зугаалайн дунда hургуулида hуража байха үедөө тренер Б. Б. Бадмаевай хүтэлбэри доро барилдаанай нюусатай түрүүлэн танилсаа hэн. 8-дахи класс дүүргээд, Түмэн Жаргалов Улаан-Үдын техническэ мэргэжэлэй 7-дохи училищида hурахаяа ороhон байгаа. Тиихэдээ «Трудовые резервы» бүлгэмэй ахалагша тренер Ф. Н. Махутовай хүтэлбэри доро hорилго бэлэдхэл хэнэ.

Автослесарь болохо эдир хүбүүн уласхоорондын мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаададабашье, спортсменүүдэй үндэр нэрэ зэргэhээ тунхарингүй, эрмэлзэл ехэтэй, зоримгой байhанаа харуулжа, Амерлей Костику (Румыни) Герман Христофоров (Шэтэ) хоёрые шүүгээд, эгээл хүнгэн шэгнүүртэн сооhоо табадахи hуурида гараба. Энэнь эдир барилдаашанай ехэ ерээдүйтэй байhые гэршэлнэ бшуу.

— Түмэн Жаргалов бэрхэ барилдаашан болохо бүхы арга боломжотой. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ hуралсал hорилгодоо хангалтайгаар хандадаг юм. Тэед амжалтын оролдосо хэшээлhээ эхитэй байhаниинь хэндэшье мэдээжэ,— гэжэ республикын суглуулагдамал командын ахалагша тренер, уласхоорондын классай спортын мастер Олег Алексеев тэрэнэй барилдахые хараhанайнгаа hүүлээр хэлээ hэн.

Эдиршүүлэй дундаhаа СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ мүнгэн медаляар шагнагдаhан 18 наhатай Сеник Бабаханян (Киев) бар хүсэтэй, онсо өөрын арга дүрэтэй байhандаа улаан-үдынхидэй магтаал hайшаалда хүртэбэ. Тэрэ Б. Зандан (МНР), А. Пестерев (Улаан-Үдэ), И. Бурнашев (Яхадай АССР), Б Дашибальжиров гэгшэдые тогтоон торгонгүй шүүжэ гараhан байгаа. Манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүн спортын мастер Буянто Дашибальжиров бар хүсөөрөө яаха аргагүй булигдажа шүүгдэшоо. Сенигэй сахилгаан түргэн добтолгые сухарюулхын тула тэрэ юушье хэжэ шадабагүй. Сэхыень хэлэхэдэ, нүгөөдүүлэйнгээ доогуур шургажа, хүлдэ ороходонь, манай олохон барилдаашад хамгаалалта хэжэ шадангүй, очконуудаа хойно хойноhоонь алдажархина. Энэ дутагдалые усадхалгада спортсменүүд, нэн түрүүн тэдэнэй тренернүүд ехэ анхаралаа хандуулха ёhотой гэжэ hанагдана.

Европын болон дэлхэйн чемпионадуудта нэгэнтэ бэшэ хабаадаhан Мехмед Селиманов (НРБ), Аурел Нягу (СРР) гэгшэдэй уулзалга мүрысөөнэй хоёрдохи үдэрые шэмэглэбэ. Түрүүшын шатань 8:8 тоотойгоор дүүрэ. Саашадаа эдэнэр бүхы арга дүрэеэ, мэргэжэл шадабаряа сүм элсүүлжэ, барилдаанай хибэс дээрэ гоё hайхан угалза шэрээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиигэжэ тэдэнэр сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро мүрысөөгөө түгэсхэбэ. Европын чемпионадуудта гурба дахин мүнгэн медальда хүртэhэн Румыниин суута атлет Аурел Нягу энэ удаада 15—17 тоотойгоор булигдажа, илалтаарнь нүхэрөө түрүүлэн амаршалhан байха юм. Эдэ хоёрой уулзалга залуу барилдаашадта добтолгын, хамгаалалта хэлгын ёhотойл hургуули болобо гэжэ тэмдэглэхэдээ, хэтэрүүлнэ бэшэбди.

Манай барилдаашадай дундаhаа үшөө Б. Будаев, С. Пашинский, А. Лезнов гэгшэд өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ гоё hайханаар наадажа, урагшаа дабшабад. Эндэ Сергей Пашинский тухай онсолон тэмдэглэлтэй. Буряадай багшанарай институт дүүргээд, сэрэгэй алба хэжэ байhан Сергей Пашинский түрүүшынгээ уулзалгада Давид Гоношвилиие (Красноярск) айхабтар шанга тэмсэлдэ диилэhэн байгаа hаа, удаадахи дүхэригүүдтэ Мохаммед Амин (ДРА), А. Коблай (Южно-Сахалинск), Фикрет Нуриев (НРБ) гэгшэдые түрүүшын шатануудта илажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ гараhан байна. Гэбэшье түгэсхэлэй нааданда эдэнэр бэлэхэнээр илажа гараха юм гэжэ хүлеэhэнэй үлүү. Юуб гэбэл, hагшагда hагшагдаhаар эгээл бэлигтэй бэрхэнүүдынь үлөө бшуу.

Афганистанай Демократическа Республикаhаа сэрэгэй албатан Саид Аслан түгэсхэлэй уулзалгада спортын мастер Лубсан Айсуевтай хабаяа туршаха. Залуушуулай дундаhаа СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шалгарhан Али Алисултанов (Махачкала) нэгэшье хүндэ диилдэнгүй, урагшаа дабшаба. Тэрэ С. Бабаханянтай уулзаха Эдэ хоёрой тулалдаан сугларагшадые хужарлуулха байhаниинь дамжаггүй.

ГДР-hээ Гунтер Кугель, Монгол оронhоо Нямдаваагийн Ганбаатар, Улзыбаярын Насанжаргал, Польшоhоо Владзимеж Гурски болон бусад шангай hууринуудта гараха аргатай.

Манай ороной суглуулагдамал командаhаа, мүн «Урожай» бүлгэмэй Түбэй соведhээ Москва, Киев, Красноярск, Якутск, Благовещенск хотонуудай түлөөлэгшэд hайн hорилго бэлэдхэлтэй байhанаа харуулна.

Түгэсхэлэй мүрысөөн тухай удаадахи номерто толилогдоhон репортаж соогоо хөөрэхэбди.

Б-М. ЖИГЖИТОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корреспондентнүүд.

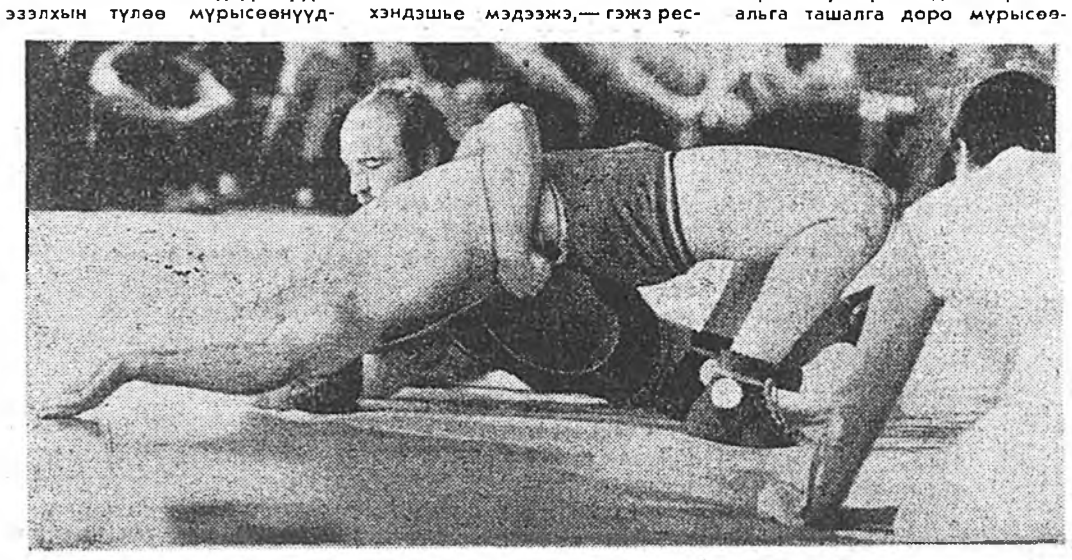

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: манай республикын хүндэ шэгнүүртэй барилдаашан Анатолий Лезнов ээлжээтэ илалтаяа туйлаба; Монголой бэрхэ барилдаашадай нэгэн Н. Ганбаатар амаржа байна.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

Уласхоорондо шэнжэлгэ

МҮНӨӨ ҮЕЫН ТОН ШУХАЛА ЗОР...

Империализмын ээрхэг түримхэй милитарис политикын гэмээр мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ ядерна дайнай аюулай тохёолдохоор забдаад байхада, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохоhоо ондоо онсо шухала зорилго үгы гээшэ. Мүнөө США-гай добтолхы стратегическэ хүсэнэй мэдэлдэ үйдэлдэн hандаргаха үзэгдээгүй ехэ хүсэтэй ядерна аяар арба мянган hомо буудаха элдэб түхэлэй хоёр мянганhаа дээшэ түхеэрэлгэ тоологдоно. Ядерна хэды ехэ хүсэтэй болоhоншье hаа, Рейганэй захиргаан дунда зэргын зайда буудагдаха шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхоод түби хоорондохи баллистическэ ракетэнүүдые, Б-1 түхэлэй бомбардировщигуудые, уhан доогуур ябадаг «Трайдент» түхэлэй онгосонуудые бүтээн гаргалга эхилээд, бүхы дэлхэйдэ буу зэбсэгүүдые бүри ехээр гаргахые баадхажа байна. Эдэ бүгэдэhөө гадна Вашингтон үшөө замбуулинай зайда ядерна зэбсэг гаргаха зорилго табинхай.

Американ империализмын аюул ехэтэй хараа шугамай урдаhаа социалис оронуудтад ондоо дурадхалнуудые табина. Тэдэн Баруун Европодо американ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолгые болюулха эрилтэ хэнэ. Үшөө тиихэдэ ядерна зэбсэгүүдэй туршалгые гүйсэд дүүрэнээр, бүгэдэ ниитээрээ хорихо тухай, бүхы дэлхэй дээрэ химическэ зэбсэг хорихо ба усадхаха, энэ хэрэгтэ түрүүшын алхам болгон тэрэниие Европо түбидэ түрүүлэн усадхаха тухай хойшолуулалтагүй үгээ ойлголсохые тэдэн дурадхана. Ядерна гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай, тэдэнэй хоорондоо зүбшэн баталhан уялгата ёhо гуримуудта абтанхай байхын тулада совет дурадхал ехэ удха шанартай. Тэрэнэйнь уг зорилго ядерна дайе зайсуулга болоно ха юм. Тэдэ ёhо гуримуудыень нэрлэбэл, ядерна дайн тухай ... ябадалhаа арсалга, ядерна ... лэн хэрэглэхэгүй гэhэн уя... буу зэбсэггүй зононуудые ... ядерна зэбсэгүүдые гүйсэд ус... хороохо гэхэ мэтэ.

Совет правительствын hүүл... бүхы дэлхэй дээрэ үргэн ех... дэмжэгдэбэ. Тэрээн дотор ... дайдада ядерна зэбсэг гарга... болюулха талаар Венэдэ тус... нуудай хэмжээндэ совет-амер... дөө эхилхэ гэжэ США-гай ... вада дурадхагдана. Гэбэшье ... дахин хэгдэhэндэл адляар ... Рейганэй захиргаан буу зэбс... галгые болюулгада, бэрхэшээ... далые шиидхэхын тулада бүтэ... рэлдөө хэхэ хэрэгтэ анхарал... дуулбагүй.

Ушар иимэhээ дурсагдагша ... даар хөөрэлдөө хэхын тула... байдал байгуулхаар уридшалан... hан бодомжогүй, ямаршье ү... hэдэлгэhээ Вашингтон арсаха ... эрилтэ дэлхэйн олониитын ба... ажал ябуулагшадай зүгhөө таб... гүрэнүүд болон арадуудта ай... ла удха шанартай эдэ а... шиидхэлгэдэ Холбоото Штаду... Союзhаа заахашье дутуу бэш... хандуулха ёhотой гэжэ тэдэн... нөө уласхоорондын байдал... байhан аюулта байдал эб... хэрэгые аршалан хамгаалг... оролдолгоёо хоёр, гурба ... хые, буу зэбсэгүүдые хуряан... гэн бэшэ асуудалнуудые шии... шатай, үнэн сэхэ хөөрэлдөө ... гална.

ЛИВАН: ГУРИМШУУЛГЫН ЭХИ...

Израиль-американ ээрхэг түримхэй ябуулгаар, дотоодын хёмороогоор бэрхэшээлтэ байдалда ороhон Ливанай газар дээрэ эмхи гурим тогтоолго эхилбэ. Урда урдаhаа эсэргүүсэлтэдэ бодоhон бүлэглэлнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор Р. Караме гэгшээр толгойлогдоhон национальна нэгэдэлэй правительство аюулгүй байдал хангаха талаар өөрынгөө зохёоhон түсэбые бэелүүлжэ оронхой. Ниислэл хото Бейрудай христиан ба мусульман шажантанай ажаhуудаг районуудые хоёр хубааhан линиhээ бэе бэедээ эсэргүү тэмсэлдэ бодогшодой хүсэнүүд холо болгогдоод, орондонь Ливанай армиин юрын частьнууд табигдаа. Городой зүүн ба баруун секторнүүдэй хоорондо бии байhан үүдэнүүд нээгдээ. Табан hарын туршада хаалтатай байhан Бейрудай уласхоорондын аэропорт ба далайн порт хүдэлжэ эхилбэ. Албан зургаануудай ба предприятинуудай хүдэлмэри hэргээгдэжэ байна.

Холбоото Штадууд ба Израилиин баалалтаар 1983 оной майн 17-до баталагдаhан, баалалтаар хэгдэhэн хэлсээнэй усадхагдаhанай ашаар эдэ бүгэдые туйлаха арга олдобо. Ливан арадай, Сириин ба араб патриотическа бусад хүсэнүүдэй шууд сэхэ ябуулгануудай ашаар туйлагдаhан энэ илалта хадаа араб арадуудай өөhэдынгөө шэлэhэн замаар амжалтатай дабшаха, өөhэдынгөө хуулита эрхэнүүдые эрид шууд хамгаалха хаба шадалтай байhаниие элирхэйлэн харуулба. Мүнөө Ливанда боложо байhан үйлэ хэрэгүүд эсэргүүсэлтэдэ бодоhон арадай тэмсэлые США-гай сэрэгэй хүсөөр даража шадахагүй байhаниие мүн лэ элирхэйлбэ. «Удаан саг соо үргэлжэлhэн граждан дай... хохидолдо ороhон, hулахан ... гүрэн болохо Ливанай ... баалалтаар хэгдэhэн хэлсэ... шадаад байхада, тэрэниень ... жэмээр хэрэг гэжэ хэлэлтэ... гээд Алжирай «Эль-Муджахи... солон тэмдэглэнэ.

Гэбэшье Ливандахи тэмсэ... үшөөл үдыхэн. Үсөөн бэш... дай гэршэлжэ байhанай ... то Штадууд ба Израиль ... оронойнгоо бусад району... байдал хангаха талаар Р. К... правительствын хараалhан ... таhалдуулгада зорюулагдаhа... хёоно. Аминдаа гүрэн бо... хархис хүсэнүүдые тэрэшэл... өөhэдынгөө тагнуулшадые хэр... тон ба Тель-Авив тэндэ гур... байhан байдалые усадхахые, ... са далдагүйгөөр шэнэ интер... заналта хэнэ. Израилиин ... хэйшүүлэй Ливанай урда ... хон хубиие эзэмдэhэн занда... Авивай зүгhөө Ливанай ... бүдүүлиг муухай баалалтын ... hые мартажа болохогүй ... Коммунис партиин ЦК-гай... секретарь Ж. Хауи тэ... Иимэ ушар байдалhаа ... империализмын ба сионизм... тагнуулай харата ябуулган... үгэхын түлөө жагсахыень ... цуудые уряална. Ливан ар... гэхэдэ, тэрэ өөрынгөө үнэ... түлөө тэмсэнэ.

АСЕАН: США-гай БААЛАЛТА ҮРГЭД...

Зүүн-Урда Азиин нэгэдэлэй (АСЕАН) гэшүүн-оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй XVII конференци Индонезиин ниислэл Джакартада боложо дүүрэбэ. 1967 ондо байгуулагдаhан энэ нэгэдэлдэ Индонези, Малайзи, Сингапур, Таиланд, Филиппин ба Бруней ородог. Энэ региондохи нэгэдэл Зүүн-Урда Азида эб найрамдалай зоно байгуулха ба бэе бэедээ ашатай туhатай экономическа харилсаа холбоо үргэдхэхэ гэhэн зорилго урдаа табиhан байна.

АСЕАН өөрынгөө байгуулагдаhан түрүүшын үдэрhөө сэрэгэй-политическэ түсэб бэелүүлгэдэ тэрэниие хэрэглэхые, регионой бусад оронуудтай харилсаа холбоогоо хүгжөөлгэдэнь hаад тохёолдуулхые оролдожо байдаг США-гай баалалта доро орошоhон байха юм. Энэ удаа Вашингтон Джакартада зарлагдаhан конференциие хэрэглэхэдээ, национальна аша туhынь хэрэгүүдтэ харюусама бэшэ шиидхэбэринүүдые АСЕАН-ай гэшүүн-оронуудта абхуулхые оролдоhон, США ба Япон хоёроор байгуулагдажа байhан «Номгон океанай нэгэдэл» гэдэгтэ тэдэниие хабаадуулха hэдэлгэ гаргаhан байха юм. Энэ баалалтынь уг зорилго хадаа шэнэ түхэлэй колониальна эзэмдэлгые, сэрэгэй баазануудые үргэдхэлгэ болоно.

Имагтал энэ зорилгоор США-гай гүрэнэй секретарь Шульц Зүүн-Урда Азиин оронуудаар дэншэлгэ хэхээр эльгээгдэhэн байха юм. Дурсагдагша нэгэдэлэй ээлжээтэ XVII конференциин хүдэлмэрез дүүргэhэнэй удаа США, Япон, Канада, Австрали ба Шэнэ Зеландиин министрнүүдэй хабаадалгатайгаар АСЕАН-ай оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй үргэн ехэ заседани үнгэрэгдөө. Шульцын хүтэлбэри доро дурсагдагша оронуудай түлөөлэгшэд Вашингтон ба Токиогой ээрхэг түримхэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ АСЕАН-ие хабаадуулха талаар ехэхэн оролдолго гаргаа.

Гэбэшье АСЕАН-ай оро... океанай нэгэдэл» байгуу... hэримжэтэйгээр хандаба. И... бүридэлдэ ороходоо, өө... даанхай байдалые алдахэ... зүб хараа бодол баримтал... бүлэглэлдэ ороод байгаа гэ... боото Штадуудтай, тэдэнэй ... юзнигуудтай АСЕАН-ай ад... харилсаануудынь бүри ехэ ... Индонезиин гадаадын хэрэ... Кусумаатмаджа гэгшэ рег... дэй hанааень ехээр зөб... уласхоорондын экономичес... нуудай асуудалнуудта гол ... дуулхаар зүблөөндэ хабаад... лаа. Тэрэ тоодо США бо... бусад томо оронуудай ба... ламжын түлөөhэнэй процес... дээшэлүүлжэ байhан уша... байhан гүрэнүүдэй баруун ... лэхэ үри шэрын айхабтар ... байhаниие тэрэ онсолон ...

Конференцидэ хабаадагш... римжэтэй байгаашье hаань ... дууд «Кампучиин асууда... мэдүүлгэ хэхыень АСЕАН-... жэ шадаа. Тэрэ мэдүүлгэ ... нүүдэй хархис ябуулгые hа... кан хараа бодол баримтала... раар Вьетнамай «Нян зан» ... бэшэнэ: «Вашингтоной аю... гамые даган, АСЕАН-ай ... Урда Азиин арадуудай аш... гүүдтэ таарамжагүй ябуул... Империалис оронуудай ... ралтагүйгөөр энэ регионой ... рэлдөө хэхэ ба адли тэгш... ашатай туhатай харилсаа х... хэ гансахан лэ аргаар энд... аюулгүй бодото байдал б... талаар бэеэ даанхай бай... болохо.

ТАСС — АПН — ХИЛЫН СААНАhАА

ЭБ НАЙРАМДАЛТА ЗАЛАН СЭХЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяртэй уулзалгын дүнгүүд гадаадын хэблэлэй хуудаhануудта үргэнөөр толилогдобо. Уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха хараа шэглэлээ бэелүүлхые СССР-эй шиидэнхэй байhые, эб найрамдал бэхижүүлгын шухала зэбсэг болохо ООН-ой үүргэ дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн хүсэлэл оролдолгонуудые Советскэ Союзай дэмжэжэ байhые совет хүтэлбэрилэгшын элирхэйлэн мэдүүлhэн ушар онсолон тэмдэглэгдэнэ.

«Бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада», «Шахардуу шанга байдалые hулаpуулха», «Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо» —гэhэн гаршагууд доро Чехословакиин газетэнүүд Москваhаа абтаhан мэдээсэлнүүдые толилобо. Бүтэмжэтэй hайн, хани барисаанай оршон байдалда Москвада болоhон хөөрэлдөөнэй үедэ уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнууд, эб найрамдалые бэхижүүлхын аша туhада тэдэниие шиидхэхэ хэрэгтэ ООН-ой дүүргэдэг үүргэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа гэжэ **«Руде право»** газетэ тэмдэглэнэ. Советскэ Союз буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха хараа шэглэлээ залан сэхээр бэелүүлнэ гэжэ нүхэр К. У. Черненко тэмдэглээ гээд газетэ онсолон заана.

«Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үедэ СССР-эй бэелүүлхэ түбхын түрүүшын зорилго болоно, — гэжэ Польшын **«Трибуна люду»** газетэ бэшэнэ. — Энээнтэй дашарамдуулан, иимэ шухала зорилгые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдэhэн СССР-эй бүтэмжэтэй hайн дурадхалнуудта совет хүтэлбэрилэгшэ ехэ анхаралаа хандуулба».

Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха, дэлхэй дээрэхи түгшүүрилые hулаpуулха талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай хүсэлэл оролдолгонуудые ООН-ой Генеральна секретарь hайшааба гээд Югославиин **ТАНЮГ** агентство дамжуулна.

Совет дурадхалнууд дотор найруулагдаhан зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха дурадхалнууд дайнай аюулые зайсуулан сараха арга олгохо байна гэжэ Индиин **«Пэтриот»** газетэ бэшэнэ. Москвагай зүгhөө гаргагдаhан эб найрамдалта бүтэмжэтэй hайн үүсхэлнүүдые бэелүүлгэ хүн түрэлтэнэй урда табигдаhан экономическа, социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, тэрэ тоодо хүгжэжэ байгаа оронуудта туhаламжа үзүүлэлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха арга олгохо байна.

Францииин **«Юманите»** газетэ ингэжэ бэшэнэ: «Кремль соо болоhон хөөрэлдөөндэ хабаадагшад буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлалгын, уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба. Энэ эмхиин Уставай зорилгонуудтай, гол ёhонуудтай зохилдуулан таарaлдуулжа, эб найрамдалые бэхижүүлгэ ба уласхоорондын аюулгүй байдалай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ООН-ой хубитаяа оруулхын түлөө политическэ хоёр ажал ябуулагша hанал бодолоо мэдүүлhэн байгаа».

«Ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ мүнөө үеын түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ Москва тоолоно», гэжэ Баруун Германиин **ЦДФ гэдэг** телевидениин шэнэ hониной программые хүтэлэгшэ тэмдэглээ.

СЕЙМЭЙ СЕССИ

ВАРШАВА. Польшын Арадай Республикын Сеймэй ээлжээтэ сесси эндэ болобо. Арадай ажахын түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай, ПНР-эй 1983 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай мэдээсэлнүүдые депутадууд шагнажа, зүбшэн хэлсэhэн, мүн хэдэн хуулинуудые баталан абаhан байна.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский болон ПНР-эй бусад хүтэлбэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадаба.

СОВЕТ ВЫСТАВКЭ КОЛУМБИДА НЭЭГДЭБЭ

БОГОТО. Совет гадаадын худалдаа наймаанай 14 эмхиин выставкэ Колумбида нээгдэбэ. Тэрэ Богото хотодохи уласхоорондын яармагта эмхидхэгдэhэн байгаа. Совет гадаадын худалдаа наймаанай эмхинүүдэй арга боломжонуудтай Колумбиин аралжаа наймаанай бүлэгоорхидые танилсуулха, худалдаа наймаанай харилсаа холбоогоо бэхижүүлхэ гээшэ выставкын гол зорилго болоно. Совет гадаадын худалдаа наймаанай зарим эд бараан: станогууд, подшипнигууд, фотоаппаратура, номууд эндэ табигданхай. Совет-колумбиин худалдаа наймаанай асуудалнуудаар уулзалганууд, семинарнууд эндэ үнгэрэгдэhэн байгаа.

СССР—АРАБУУДАЙ ҮНЭН ХАНИ

ДАМАСК. Арабуудай үнэн хани нүхэр, тэдэнэй үнэн хэрэгүүдые, үндэhэн эрхэнүүдые сахин хамгаалагша байhанаа Советскэ Союз нэгэнтэ бэшэ элирхэйлэн харуулаанхай гэжэ Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. Ан-Наиб мэдүүлбэ.

СССР-эй ба САР-ай хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа, эндэ үнгэрэгдэhэн олоной хабаадалгатай митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэхэдээ, хани харилсаата хоёр ороной хоорондохи холбоо барисаан али алиндань ашатай туhатай, олон талын шэнжэтэй байна гэжэ тэмдэглэбэ. Хоёр ороной хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон тухай договорто гараа табилга совет-сириин харилсаанай түүхэдэ шухала шата болобо. США болон тэдэнэй союзнигуудай аюулта түсэбүүдые сарахын түлөө СССР болон САР эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Энэ ушар империализмда зүрюу харша хараа шэглэлээ бэелүүлхэдэнь Сиридэ туhална.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа Советскэ Союзай бэелүүлдэг политикые үгэ хэлэгшэ үндэрөөр сэгнэбэ. Сириин арадта туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлдэгэйнь түлөө талархажа байhанаа тэрэ мэдүүлээ. Советскэ Союзтай үрэ түгэс харилсаа холбоо тогтоохо гээшэ Сириин экономикые, тэрэнэй бэеэ даагаhан байдалые бэхижүүлгын шухала нүхэсэл болоно, ороной национальна аша туhада харюусана. СССР-тэй дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhоор 40 жэлэй ой хадаа гайхамшагта үйлэ хэрэг болоно гэжэ Сириин арад тоолоно.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Гэр байрадаа гамтайгаар хандаха» — түрүү бэшэг. «Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хамтын подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ!» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Нэгэ процент ехээр, хахад процент хямдаар». «Түрүү зэргэдэ ябаха гээшэ бэлэн бэшэ» — В. Багониной статья. Соведүүдэй ажабайдал: депутадуудай хүдэлмэри.

Гурбадахи хуудаhанда. Агуу Илалтын 40 жэлэй ойдо. «Совет Армиин сүлөөлхы үүргэ».

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Эрэлхэг зориг, баатаршалга, алдар соло. «Торпеднэ катераар «хэлэ» бэдэржэ» — ТАСС-ай материал. «Патриот» — суглуулбари. «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын VIII турнир».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Мультфильм. 10.30 — «Аяншалагшадай клуб». 11.30 «Отдать швартовые» — ухибүүдтэ фильм. 12.55 —Шэнэ hонин. (13.00 хүрэтэр). 15.15 —Шэнэ hонин. 15.35— «Сибирь болон Алас-Дурна хизаараар. 16.10 — Түүхын хуудаhанууд. 17.05 — «Четыре танкиста и собака» — олон серитэй уран hайханай фильм. (1-дэхи сери). «Весенний сев» —18.05 — «Ирак оронoор». 18.15— СССР-эй далайн флодой 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 19.15 —Киножурнал. 19.25 — «Байгаль» —мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Байгаль» —нютагуудай hонин. 20.10 — Хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга.

Москва. 20.50 — «Место встречи изменить нельзя» — 5 серитэй уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00— «Время». 22.35 — «Место встречи изменить нельзя» — уран hайханай фильм. 2-дохи сери. 23.50 — Социалис оронуудай «Дружба-84» мүрысөөн. Волейбол. Эхэнэрнүүд. Болгариhаа дамжуулагдаха. 00.30 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 10.55 — «Ород хэлэн». 11.25 — «Шатарай hургуули». 11.55— Юрэнхы биологи. 12.25 — Социалис оронуудай «Дружба-84» мүрысөөн. Фехтовани. Венгриhээ дамжуулагдаха. 12.55 — Баримтата фильмүүд. 13.25 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.55— «Хорезмская легенда» — уран hайханай фильм. 1-дэхи сери. 15.00 —Француз хэлэн. 15.30 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ hурганаб». 16.00 — Василь Быков. Зохёолнуудайнь хуудаhануудаар. 16.50 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 17.25 — Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 18.25 — Номой шэнжэлэл. 18.45 — «Эрдэм ухаан— үйлэдбэридэ».

Москва. 19.15 — Мультфильм. 19.30 — Багахан концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Киноочерк.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретарнат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ— 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров — 2-67-8 корректорская — 2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Гос... ственного комитета Бурятской АСС... делам издательств, полиграфии и к... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина... Н-02467. Заказ № 163. Индекс 0...